

תנ"ך חמ"ד

חומש במדבר

כיתה ה' • כל הספר

דפי עבודה נלווים • מחוון למורה

מה־טבו אה־ליך יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתִּיךָ יִשְׂרָאֵל

(במדבר כ"ד, ה)

חומש במדבר • כיתה ה' • כל הספר

תוכן העניינים

דף	הנושא	עמוד
פרשת במדבר		
1	מבוא לספר במדבר במדבר פרק א, פסוק א • רש"י על הפסוק	5
2	פרק א - הציווי על המפקד במדבר פרק א, פסוקים א-יט • רש"י	7
3	פרק א - מספרי השבטים במדבר פרק א, פסוקים כ-מו • רש"י	9
4	פרק א - שבט לוי במדבר פרק א, פסוקים מז-נד • רש"י	11
5	פרק ב - סדר החנייה והמסעות במדבר פרק ב • רש"י	13
6	פרק ג - הכהנים, הלויים והבכורות במדבר פרק ג • רש"י	15
7	פרק ד - משא המשכן במדבר פרק ד • רש"י	17
פרשת נשא		
8	פרק ה - קדושת המחנה ותיקון הגזל במדבר פרק ה, פסוקים א-י • רש"י	19
9	פרק ו - הנזיר במדבר פרק ו, פסוקים א-כא • רש"י	21
10	פרק ו - ברכת כהנים במדבר פרק ו, פסוקים כב-כז • רש"י	23
11	פרק ז - קרבנות הנשיאים במדבר פרק ז • רש"י	25
פרשת בהעלותך		
12	פרק ח - המנורה והקדשת הלויים במדבר פרק ח, פסוקים א-כו • רש"י	27
13	פרק ט - פסח שני במדבר פרק ט, פסוקים א-יד • רש"י	29
14	פרק ט-י - סדר מסע המחנות במדבר פרק ט, פסוק טו - פרק י, פסוק לו • רש"י	31
15	פרק יא - המתאוננים, המן והשליו במדבר פרק יא, פסוקים א-לה • רש"י	33
16	פרק יב - מעלת נבואת משה במדבר פרק יב, פסוקים א-טז • רש"י	35
פרשת שלח		
17	פרק יג - שליחת המרגלים במדבר פרק יג, פסוקים א-לג • רש"י	37
18	פרק יד - חטא המרגלים ועונשו במדבר פרק יד, פסוקים א-מה • רש"י	39
19	פרק טו - נסכים, חלה, המקושש וציצית במדבר פרק טו, פסוקים א-מא • רש"י	41
פרשת קורח		
20	פרק טז - מחלוקת קרח ועדתו במדבר פרק טז, פסוקים א-כז • רש"י	43

דף	הנושא	עמוד
21	פרק טז-יז - העונש והמטה שפרח במדבר פרק טז, פסוק כח - פרק יז, פסוק כח • רש"י	45
22	פרק יח - מתנות כהונה במדבר פרק יח • רש"י	47
פרשת חוקת		
23	פרק יט - פרה אדומה במדבר פרק יט • רש"י	49
24	פרק כ - מי מריבה במדבר פרק כ, פסוקים א-יג • רש"י	51
25	פרק כ - אדום ומות אהרן במדבר פרק כ, פסוקים יד-כט • רש"י	53
26	פרק כא - הנחש הנחושת ושירת הבאר במדבר פרק כא, פסוקים א-כ • רש"י	55
27	פרק כא - סיחון ועוג במדבר פרק כא, פסוקים כא-לה • רש"י	57
פרשת בלק		
28	פרק כב - בלק שולח לבלעם במדבר פרק כב, פסוקים ב-כא • רש"י	59
29	פרק כב - האתון והמלאך במדבר פרק כב, פסוקים כב-לה • רש"י	61
30	פרק כג-כד - מה טובו אהליך יעקב במדבר פרקים כג-כד • רש"י	63
פרשת פנחס		
31	פרק כה - פנחס: בריתי שלום במדבר פרק כה, פסוקים י-יח • רש"י	65
32	פרק כו - מפקד השנה הארבעים במדבר פרק כו • רש"י	67
33	פרק כז - בנות צלפחד במדבר פרק כז, פסוקים א-יא • רש"י	69
34	פרק כז - מינוי יהושע במדבר פרק כז, פסוקים יב-כג • רש"י	71
35	פרק כח-כט - קרבנות התמיד והמוספים במדבר פרקים כח-כט • רש"י	73
פרשת מטות		
36	פרק ל - נדרים ושבועות במדבר פרק ל, פסוקים ב-יז • רש"י	75
37	פרק לא - מלחמת מדין והכשרת כלים במדבר פרק לא, פסוקים א-נד • רש"י	77
38	פרק לב - בני גד ובני ראובן במדבר פרק לב, פסוקים א-מב • רש"י	79
פרשת מסעי		
39	פרק לג - מסעי בני ישראל במדבר פרק לג, פסוקים א-נו • רש"י	81
40	פרק לד - גבולות הארץ במדבר פרק לד, פסוקים א-כט • רש"י	83
41	פרק לה - ערי הלויים וערי מקלט במדבר פרק לה, פסוקים א-לד • רש"י	85
42	פרק לו - בנות צלפחד נישאות במדבר פרק לו, פסוקים א-יג • רש"י	87

איך עובדים עם דפי העבודה?

כל דף עבודה מלווה יחידה בחוברת. לפני שמתחילים - קרא בחומש את הפסוקים שמופיעים בראש הדף. בכל דף יש משימות מסוגים שונים:

המשימה	מה עושים?	המשימה	מה עושים?
השלמה	משלימים מילים חסרות, לפעמים בעזרת מחסן מילים	מתח קו	מחברים בקו בין שני דברים מתאימים
נכון / לא נכון	מסמנים, ואם המשפט לא נכון - מתקנים	מי אמר? למי?	מזהים את הדובר ואת השומע
סדר אירועים	ממספרים את השלבים לפי הסדר	איתור בפסוק	מעתיקים מילים מדויקות מן הפסוק
רש"י מפרש	"מה קשה לרש"י?" / "מה מוסיף רש"י?"	שאלת חשיבה וצייר	חושבים, מנמקים ויוצרים

עשר הפרשות בספר במדבר

הפרשה	הפרקים	דפי עבודה
במדבר	א-ד	1 עד 7
נשא	ה-ז	8 עד 11
בהעלתך	ח-יב	12 עד 16
שלח	יג-טו	17 עד 19
קרח	טז-יח	20 עד 22
חקת	יט - כב, א	23 עד 27
בלק	כב, ב - כה, ט	28 עד 30
פינחס	כה, י - ל, א	31 עד 35
מטות	ל, ב - לב	36 עד 38
מסעי	לג-לו	39 עד 42

דף עבודה

1

מבוא לספר במדבר

במדבר פרק א, פסוק א • רש"י על הפסוק

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:

(במדבר פרק א, פסוקים א'-א')

השלמה

1. השלם בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

רביעי • הפקודים • סיני • מואב • ארבעים • מפקדים

ספר במדבר הוא החומש ה־רביעי מחמשת חומשי תורה. חז"ל קראו לו "חומש הפקודים", משום שיש בו שני מפקדים של בני ישראל. בתחילת הספר בני ישראל חונים במדבר סיני, ובסופו הם חונים בערבות מואב, בשנה ה־ארבעים ליציאת מצרים.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק א את המילים שמלמדות היכן דיבר ה' אל משה.

תשובה: "בְּמִדְבַּר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד"

3. העתק מפסוק א את המילים שמלמדות מתי דיבר ה' אל משה.

תשובה: "בְּאֹהֶל מוֹעֵד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם"

מתח קו

4. מתח קו בין המושג לבין ההסבר המתאים לו.

מושג	הסבר
במדבר סיני	המקום שבו נמצאים בני ישראל בסוף הספר
ערבות מואב	המקום שבו מתחיל הספר
אוהל מועד	השם שחז"ל נתנו לספר
חומש הפקודים	המקום שממנו דיבר ה' אל משה

תשובה: במדבר סיני - המקום שבו מתחיל הספר • ערבות מואב - המקום שבו נמצאים בני ישראל בסוף הספר • אוהל מועד - המקום שממנו דיבר ה' אל משה • חומש הפקודים - השם שחז"ל נתנו לספר.

רש"י מפרש

וידבר - במדבר סיני באחד לחדש. מתוך חבתו לפניו, מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים, מנאן (שמות יב, לז); וכשנפלו בעגל, מנאן, לידע מנאן הנותרים (שמות לב, לה); כשבא להשרות שכינתו עליהם, מנאם. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באיר מנאם.

5. מה קשה לרש"י? בני ישראל כבר נספרו כמה פעמים. מדוע ה' סופר אותם שוב? הקף את תשובת רש"י:

- א. ☐ כדי לדעת כמה חיילים יש
 ב. ☒ מתוך חיבתו - מפני שהם אהובים לפניו
 ג. ☐ כדי לחלק להם את הארץ

6. לפי רש"י, מה קרה בכל אחד מן התאריכים?

- א) באחד בניסן: הוקם המשכן
 ב) באחד באייר: ה' מנה את בני ישראל

7. כמה זמן עבר בין הקמת המשכן לבין המפקד? חודש אחד

שאלת חשיבה

8. רש"י אומר שה' מונה את ישראל כשהוא בא "להשרות שכינתו עליהם". מדוע לדעתך מתאים לספור את העם דווקא כשהמשכן מוקם?

תשובה: תשובה אפשרית: כשה' משרה את שכינתו בתוך העם הוא מראה כמה כל אחד חשוב לו; הספירה מלמדת שכל אחד ואחד "נחשב" ויש לו מקום ליד המשכן.

דף עבודה

2

פרק א – הציווי על המפקד

במדבר פרק א, פסוקים א-יט • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) שאו את ראש כל־עדת בני־ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר שמות כל־זָכָר לגלגלתם: (ג) מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה כָּל־יָצָא צָבָא בְּיִשְׂרָאֵל תִּפְקְדוּ אֹתָם לְצַבְאֹתָם אֹתָהּ וְאֶהְרֹן: (ד) וְאֹתְכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמָּטָה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא: (במדבר פרק א, פסוקים ב'-ד')

מתח קו – מילים קשות

1. מתח קו בין המילה מן הכתוב לבין פירושה.

פירוש	מן הכתוב
● יכול לצאת למלחמה	● שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ
● ספרו, מנו	● לְגַלְגַּלְתֶּם
● הוכיחו מאיזה שבט הם	● יָצָא צָבָא
● לפי מספר האנשים (גולגולת = ראש)	● וַיִּתְּלֵדוּ

תשובה: שאו את ראש – ספרו, מנו • לגלגלתם – לפי מספר האנשים • יוצא צבא – יכול לצאת למלחמה • ויתילדו – הוכיחו מאיזה שבט הם.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק ג את המילים שמלמדות מאיזה גיל סופרים.

תשובה: "מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה"

3. העתק מפסוק ד את המילים שמלמדות מי יעזור למשה ולאהרן.

תשובה: "אִישׁ אִישׁ לַמָּטָה אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית־אֲבֹתָיו הוּא"

רש"י מפרש

לְגַלְגַּלְתֶּם – על ידי שקלים, בקע לגלגלת.
כָּל יָצָא צָבָא – מגיד שאין יוצא בצבא פחות מִבֶּן עֶשְׂרִים.
וַיִּתְּלֵדוּ עַל מִשְׁפַּחְתָּם – הביאו ספרי יחוסיהם ועדי חֲזָקָת לְדָתָם, כָּל אֶחָד וְאֶחָד, לְהִתְנַחֵס עַל הַשֶּׁבֶט (עיינו ילקוט שמעוני תורה תרפד).
4. מה מוסיף רש"י? איך ספרו את בני ישראל? ("בִּקְעָה" = מחצית השקל)

תשובה: כל אחד נתן בקע - מחצית השקל - וספרו את השקלים ("על ידי שקלים, בקע לגלגלת").

5. לפי רש"י, מה למדנו מן המילים "כל יצא צבא"?

- א. שכל אחד חייב לצאת לצבא
- ב. שאין יוצאים לצבא לפני גיל עשרים
- ג. שרק הנשיאים יוצאים לצבא

השלמה

6. הנשיאים עזרו במפקד. השלם את שם הנשיא של כל שבט (פסוקים ה-טו).

מחסן מילים

נחשון בן עמינדב • אליצור בן שדיאור • אלישמע בן עמיהוד • אחירע בן עינן

השבט	הנשיא	פסוק
ראובן	<u>אליצור בן שדיאור</u>	ה
יהודה	<u>נחשון בן עמינדב</u>	ז
אפרים	<u>אלישמע בן עמיהוד</u>	י
נפתלי	<u>אחירע בן עינן</u>	טו

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
במפקד ספרו גם את הילדים הקטנים.	לא נכון	ספרו רק זכרים מבן עשרים שנה ומעלה.
משה ואהרן ספרו את העם בעזרת נשיא מכל שבט.	נכון	—
מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר - נמנה בשבט אמו.	לא נכון	נמנה בשבט אביו (רש"י "לבית אבותם").

שאלת חשיבה

7. מדוע לדעתך היה חשוב שכל אחד יוכיח לאיזה שבט הוא שייך?

תשובה: תשובה אפשרית: כדי שכל אחד יידע את מקומו - באיזה דגל יחנה, ובהמשך באיזו נחלה בארץ; השייכות לשבט ולמשפחה חשובה.

דף עבודה

3

פרק א – מספרי השבטים

במדבר פרק א, פסוקים כ-מו • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

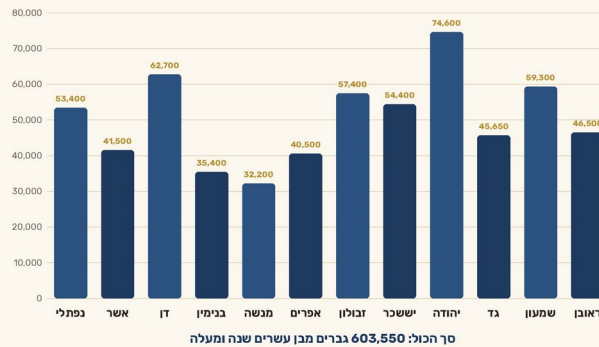
איתור בפסוק

1. קרא את הפסוקים, העתק את המילים שמספרות כמה נמנו בשבט, וכתוב את המספר בספרות.

השבט	פסוק	המילים מן הפסוק	במספרים
ראובן	כא	<u>שָׁשָׁה וְאַרְבָּעִים אֶלֶף וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת</u>	<u>46,500</u>
יהודה	כז	<u>אַרְבָּעָה וְשִׁבְעִים אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת</u>	<u>74,600</u>
מנשה	לה	<u>שָׁנִים וְשָׁלֹשִׁים אֶלֶף וּמֵאוֹתִים</u>	<u>32,200</u>
דן	לט	<u>שָׁנִים וְשִׁשִּׁים אֶלֶף וְשִׁבְעָה מֵאוֹת</u>	<u>62,700</u>

מפקד בני ישראל במדבר סיני (במדבר א, כ-מו)

השלמה

2. השבט הראשון שנמנה הוא שבט ראובן, כי הוא "בְּכֹר יִשְׂרָאֵל" (פסוק כ).

3. כמה נמנו בכל ישראל? העתק מפסוק מו את המספר במילים.

תשובה: "שֵׁשֶׁת־מֵאוֹת אֶלֶף וְשָׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים"

(ב) כתוב את המספר בספרות: 603,550

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
שבט דן גדול משבט שמעון.	נכון	-
שבט אפרים הוא השבט הקטן ביותר.	לא נכון	שבט מנשה הוא הקטן ביותר (32,200).
אפרים ומנשה יחד גדולים משבט יהודה.	לא נכון	יחד הם 72,700 - פחות מיהודה (74,600).
שבט גד נמנה מיד אחרי שבט שמעון.	נכון	-

רש"י מפרש

לְמִשְׁפַּחְתָּם - לַיָּדַע מִנֵּינָן כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט.

4. מה מוסיף רש"י? למה סופרים כל שבט לבדו?

א. כדי לדעת את המספר של כל שבט ושבט

ב. כדי לדעת מי השבט החשוב ביותר

ג. כדי שהשבטים לא יתערבבו במלחמה

סדר

5. סדר את השבטים מן הגדול אל הקטן: כתוב 1 ליד הגדול ו-4 ליד הקטן.

זבולן	גד	יהודה	דן
<u>3</u>	<u>4</u>	<u>1</u>	<u>2</u>

תשובה: יהודה 74,600 (1) • דן 62,700 (2) • זבולן 57,400 (3) • גד 45,650 (4).

שאלת חשיבה

6. מכל שבט נמנו עשרות אלפי אנשים, ובכל זאת הכתוב מזכיר "בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת". מה זה מלמד אותך על כל אחד ואחד מבני ישראל?

תשובה: תשובה אפשרית: כל אחד נספר בשמו - אין "סתם מספר"; לכל אדם יש שם וחשיבות משלו.

דף עבודה

4

פרק א – שבט לוי

במדבר פרק א, פסוקים מז-נד • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) ואתה הפקד את־הלויים על־משכן העדת ועל כָּל־כְּלִיו ועל כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ הָמָּה יִשְׂאוּ אֶת־הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־כְּלִיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ: (נא) וּבִנְסַע הַמִּשְׁכָּן יוֹרִידוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וּבַחֲנֹת הַמִּשְׁכָּן יִקְיִמוּ אֹתוֹ הַלְוִיִּם וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת: (במדבר פרק א', פסוקים נ"ג-נ"א)

השלמת הפסוק

1. השלם את המילים החסרות בפסוק נ בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

יַחְנוּ • כְּלִיו • הַמִּשְׁכָּן • יִשְׁרְתֻהוּ

הָמָּה יִשְׂאוּ אֶת־ הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כָּל־ כְּלִיו וְהֵם יִשְׁרְתֻהוּ וְסָבִיב לַמִּשְׁכָּן יַחְנוּ.

סדר אירועים

2. כך נסעו עם המשכן במדבר (פסוק נא ורש"י). מספר את השלבים לפי הסדר, מ-1 עד 4.

מספר	השלב
<u>3</u>	הלויים נושאים את המשכן בדרך עד המקום שבו שוכן הענן.
<u>1</u>	בני ישראל מתכוננים לנסוע ממסע למסע.
<u>4</u>	הלויים מקימים את המשכן במקום החנייה החדש.
<u>2</u>	הלויים מפרקים את המשכן ("יורידו אותו").

רש"י מפרש

יִוֹרִידוּ אֹתוֹ - כְּתִרְגוּמוֹ: "יִפְרְקוּן"; כְּשֶׁבָּאִין לִסַּע בַּמִּדְבָּר מִמַּסָּע לַמַּסָּע, הָיוּ מִפְרְקִין אֹתוֹ מִהִקְמָתוֹ, וְנוֹשְׂאִין אֹתוֹ עַד מְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן שָׁם הָעָן וְיַחְנוּ שָׁם, וּמְקִימִין אֹתוֹ.

3. מה מוסיף רש"י על המילים "יורידו אותו"?

תשובה: שהלויים מפרקים את המשכן כשנוסעים, נושאים אותו עד מקום החנייה ומקימים אותו שם מחדש.

רש"י מפרש

וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף – אִם תַּעֲשׂוּ כַּמִּצְוֹתַי, לֹא יִהְיֶה קֶצֶף; וְאִם לֹא, שִׁכְנְסוּ זָרִים בְּעִבְדְּתָם זֶה, יִהְיֶה קֶצֶף,

4. מה קשה לרש"י? הפסוק אומר "וְלֹא יִהְיֶה קֶצֶף" – אבל מתי כן יהיה קצף? הקף:

- א. ☐ אם הלויים יחנו רחוק מן המשכן
 ב. ☒ אם ייכנסו זרים (מי שאינם לויים) לעבודת הלויים
 ג. ☐ אם בני ישראל לא יספרו את הלויים

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
הלויים נמנו יחד עם כל בני ישראל.	לא נכון	הלויים לא נמנו בתוך בני ישראל (פסוקים מז, מט).
הלויים חונים סביב למשכן העדות.	נכון	–
כל אחד מבני ישראל רשאי לעזור לפרק את המשכן.	לא נכון	רק הלויים; "וְהָזָר הַקָּרֵב יִמָּת."

איתור בפסוק

5. העתק מפסוק נב את המילים שמלמדות איך חנו שאר בני ישראל.

תשובה: "אִישׁ עַל־מַּחְנֵהוּ וְאִישׁ עַל־דִּגְלוֹ לְצַבָּאתָם"

6. העתק מפסוק נד: האם עשו בני ישראל כפי שנצטוו?

תשובה: "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה כֹּן עָשׂוּ"

שאלת חשיבה

7. הלויים חונים בין המשכן לבין שאר העם. מדוע לדעתך זה מקום מתאים להם?

תשובה: תשובה אפשרית: הם שומרים על המשכן ועובדים בו; הם כמו "חומה" ששומרת שלא יתקרבו זרים, וכך לא יהיה קצף על העם.

דף עבודה

5

פרק ב – סדר החנייה והמסעות

במדבר פרק ב • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) איש על־דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל־מועד יחנו:
(במדבר פרק ב', פסוקים ב'-ב')

השלמה בטבלה

1. קרא בפרק ב והשלם: באיזה צד חנה כל דגל, ואילו שבטים היו בו?

מחסן מילים

מזרח • דרום • מערב • צפון • ראשון • שני • שלישי • אחרון

הדגל	הצד	השבטים בדגל	נוסע
דגל מחנה יהודה	<u>מזרח</u>	<u>יהודה, יששכר, זבולן</u>	<u>ראשון</u>
דגל מחנה ראובן	<u>דרום</u>	<u>ראובן, שמעון, גד</u>	<u>שני</u>
דגל מחנה אפרים	<u>מערב</u>	<u>אפרים, מנשה, בנימין</u>	<u>שלישי</u>
דגל מחנה דן	<u>צפון</u>	<u>דן, אשר, נפתלי</u>	<u>אחרון</u>

רש"י מפרש

מנגד – מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע: "אך רחוק יהיה ביניכם ובינו קאלפים אמה" (יהושע ג, ד), שיוכלו לבא בשבת קדמה – לפנים הקרויה קדם, ואיזו? זו רוח מזרחית. והמערב קרוי 'אחור'.

2. לפי רש"י על המילה "מנגד":

(א) מה פירוש המילה? מרחוק – במרחק מיל

(ב) מדוע לא חנו רחוק יותר? כדי שיוכלו לבוא אל המשכן בשבת

3. לפי רש"י על המילה "קדמה":

(א) איזה צד נקרא "קדם" (לפנים)? צד מזרח

(ב) איזה צד נקרא "אחור"? צד מערב

סדר אירועים

4. לפי רש"י (פרק ב, ט) - מה קורה כשבני ישראל נוסעים? מספר מ-1 עד 4.

מספר	מה קורה?
<u>2</u>	הכהנים תוקעים בחצוצרות.
<u>4</u>	כל המחנה הולך כמו בחנייה: הלויים באמצע.
<u>1</u>	בני ישראל רואים שהענן מסתלק.
<u>3</u>	מחנה יהודה נוסע ראשון.

איתור בפסוק

5. העתק מפסוק לד את המילים שמלמדות שהנסיעה הייתה באותו סדר כמו החנייה.

תשובה: "כִּן־חָנוּ לְדַגְלֵיהֶם וְכֵן נָסְעוּ"

שאלת חשיבה

6. לכל שבט היה מקום קבוע במחנה ודגל משלו. איך לדעתך זה עזר לשמור על שלום וסדר בין השבטים?

תשובה: תשובה אפשרית: כל אחד ידע את מקומו ולא היו ויכוחים מי יחנה היכן; הסדר נתן לכל שבט כבוד, וכולם יחד חנו סביב המשכן.

ציור

לפי רש"י, צבע כל דגל היה כצבע אבן השבט בחושן. צייר דגל לשבט שאתה בוחר, וכתוב מתחתיו את שם השבט.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

6

פרק ג - הכהנים, הלויים והבכורות

במדבר פרק ג • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

השלמה

1. השלם לפי פסוק ד בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

אַלְעָזָר • נָדָב • אִיתָמָר • אָבִיהוּא • אֲשֶׁר זָרָה

לאהרן היו ארבעה בנים. נָדָב ו אָבִיהוּא מתו כשהקריבו אֲשֶׁר זָרָה לפני ה' במדבר סיני. אַלְעָזָר ו אִיתָמָר כיהנו על פני אהרן אביהם.

מתח קו

2. היכן חנתה כל משפחה של הלויים סביב המשכן? מתח קו (פסוקים כג, כט, לה, לח).

הצד	המשפחה
● צפונה	● משפחת הגרשוני
● מזרחה - לפני אוהל מועד	● משפחת קהת
● ימה - מערב, אחרי המשכן	● משפחת מררי
● תימנה - דרום	● משה ואהרן ובניו

תשובה: גרשון - ימה (מערב) • קהת - תימנה (דרום) • מררי - צפונה • משה ואהרן ובניו - מזרחה, לפני אוהל מועד.

רש"י מפרש

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו - וְסֻמּוֹכֵין לָהֶם דָּגָל מִחֲנֵה יְהוּדָה, וְהַחוּנִים עָלָיו יִשָּׁשְׁכָר וְזְבוּלֹן; טוֹב לְצַדִּיק, טוֹב לְשָׂכְנוֹ
מִשְׁפַּחַת בְּנֵי קַהֲת יַחֲנוּ וְגוֹמֵר תִּימָנָה - וְסֻמּוֹכֵין לָהֶם דָּגָל רְאוּבֵן הַחוּנִים תִּימָנָה; אוֹי לְרָשָׁע, אוֹי לְשָׂכְנוֹ

3. רש"י מלמד שני כללים על שכנים. השלם בטבלה:

מה קרה?	הכלל של רש"י	מי חנה ליד מי?
<u>נעשו גדולים בתורה</u>	<u>טוב לצדיק, טוב לשכנו</u>	דגל יהודה (עם יששכר וזבולן) ליד משה ואהרן
<u>נמשכו עם קורח במחלוקת ונענשו</u>	<u>אוי לרשע, אוי לשכנו</u>	דגל ראובן ליד בני קהת (קורח)

איתור בפסוק

4. העתק מפסוק יב: את מי לקח ה' במקום הבכורות?

תשובה: "וַאֲנִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל־בְּכוֹר"

5. מתי הקדיש ה' לו את הבכורות? העתק מפסוק יג.

תשובה: "בַּיּוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם"

חשבון הבכורות

6. השלם את החשבון (פסוקים לט, מג, מז, נ).

השאלה	התשובה
כמה לויים נמנו (מבן חודש)?	<u>22,000</u>
כמה בכורות נמנו בבני ישראל?	<u>22,273</u>
כמה בכורות נשארו בלי לוי שיפדה אותם?	<u>273</u>
כמה שקלים נתן כל אחד מהם?	<u>5 שקלים</u>
כמה כסף נאסף בסך הכול? למי ניתן?	<u>1,365 שקלים - לאהרן ולבניו</u>

שאלת חשיבה

7. "טוב לצדיק, טוב לשכנו". מה אפשר ללמוד מכך כשבוחרים חברים או מקום לשבת בכיתה?

תשובה: תשובה אפשרית: כדאי להיות קרוב לאנשים טובים, כי מושפעים מהם לטובה; ולהתרחק ממי שמביא למריבות.

דף עבודה

7

פרק ד – משא המשכן

במדבר פרק ד • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

מתח קו

1. מה נשאה כל משפחה של הלויים? ומי מהכהנים היה ממונה עליה? מתח קו.

מה נשאו? מי ממונה?	המשפחה
● קרשים, בריחים, עמודים ואדנים – ביד איתמר	● בני קהת
● הארון, השולחן, המנורה והמזבחות – אלעזר ממונה על כל המשכן	● בני גרשון
● היריעות, המכסים ומסך הפתח – ביד איתמר	● בני מררי

תשובה: בני קהת – הארון, השולחן, המנורה והמזבחות (כלי הקודש), אלעזר ממונה (פסוקים ד-טז) • בני גרשון – היריעות, המכסים ומסך הפתח, ביד איתמר (כה, כח) • בני מררי – קרשים, בריחים, עמודים ואדנים, ביד איתמר (לא-לג).

איתור בפסוק

2. באיזה גיל עבדו הלויים בנשיאת המשכן? העתק מפסוק ג.

תשובה: "מִבֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה"

סדר אירועים

3. כך כיסו הכהנים את ארון העדות לפני המסע (פסוקים ה-ו). מספר מ-1 עד 4.

מספר	השלב
<u>3</u>	פורשים מלמעלה בגד כליל תכלת.
<u>1</u>	מורידים את פרוכת המסך ומכסים בה את הארון.
<u>4</u>	שמים את הבדים.
<u>2</u>	נותנים עליו כיסוי עור תחש.

רש"י מפרש

בְּנִסְעַ הַמַּחֲנֶה – כְּשֶׁהָעָן מִסְתַּלַּק, הֵם יוֹדְעִין שֶׁיִּסָּעוּ.

וְבָא אֲהֲרֹן וּבָנָיו וְגוֹמֵר – זִכְנִיסוּ כָּל כְּלֵי וְכָלִי לְנִתְּקוֹ הַמִּפְרָשׁ לוֹ בְּפֶרֶשׁ זֶה, וְלֹא יִצְטָרְכוּ הַלְוִיִּם בְּגִי קֹהֶת אֲלֵא לְשֹׂאת.

4. מה מוסיף רש"י? איך ידעו מתי נוסעים? כשהענו מסתלק

5. לפי רש"י, מה נשאר לבני קהת לעשות אחרי שהכהנים סיימו? הקף:

א. ☐ לכסות את הכלים

ב. ☒ רק לשאת את הכלים

ג. ☐ לפרק את הקרשים

השלמה בטבלה

6. כמה לויים מבן שלושים עד בן חמישים נמנו בכל משפחה? (פסוקים לו, מ, מד, מח)

המספר	המשפחה
<u>2,750</u>	קהת
<u>2,630</u>	גרשון
<u>3,200</u>	מררי
<u>8,580</u>	סך הכול

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בני קהת כיסו בעצמם את כלי הקודש.	לא נכון	אהרן ובניו כיסו אותם, ורק אחר כך באו בני קהת לשאת (פסוק טו).
אלעזר בן אהרן היה ממונה על שמן המאור ועל קטורת הסמים.	נכון	—
משפחת מררי הייתה הגדולה מבין שלוש המשפחות שנמנו לעבודה.	נכון	—

שאלת חשיבה

7. כל לוי קיבל תפקיד מדויק: "אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־מִשְׁאֹ" (פסוק מט). מדוע לדעתך חשוב שלכל אחד יהיה תפקיד ברור?

תשובה: תשובה אפשרית: כך כל אחד יודע מה עליו לעשות, אין ויכוחים ואין דברים שנשכחים; העבודה נעשית בסדר ובכבוד.

דף עבודה

8

פרק ה – קדושת המחנה ותיקון הגזל

במדבר פרק ה, פסוקים א-י • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) צו את־בני ישראל וישלחו מן־המחנה כל־צרוע וכל־זב וכל טמא לנפש: (ג) מזכר עד־נקבה תשלחו אל־מחוץ למחנה תשלחום ולא יטמאו את־מחניהם אשר אני שכן בתוכם: (ד) ונעשו־כן בני ישראל וישלחו אותם אל־מחוץ למחנה כאשר דבר ה' אל־משה כן עשו בני ישראל: (במדבר פרק ה, פסוקים ב'-ד')

רש"י מפרש

צו את בני ישראל וגומר – פרשה זו נאמרה ביום שהוקם המשכן. ושמונה פרשיות נאמרו בו ביום, כדיאיתא במסכת גטין בפרק 'הנזקין' (דף ס' ע"א).

1. לפי רש"י, מתי נאמרה הפרשה הזאת? ביום שהוקם המשכן

רש"י מפרש

וישלחו מן המחנה – ...הצרוע נשתלח חוץ לכלן; הזב מתר במחנה ישראל, ומשלח מן השתים; וטמא לנפש מתר אף בשל לויה, ואינו משלח אלא משל שכינה.

2. מה מוסיף רש"י? לא כל הטמאים יוצאים מאותו מקום. השלם בטבלה (סמן ✓ במקום שממנו הוא יוצא):

מי?	יוצא ממחנה שכינה	יוצא ממחנה לוייה	יוצא ממחנה ישראל
צרוע	✓	✓	✓
זב	✓	✓	✗ – מותר בו
טמא לנפש (טמא מת)	✓	✗ – מותר בו	✗ – מותר בו

איתור בפסוק

3. העתק מפסוק ג את הסיבה לשמירה על טהרת המחנה.

תשובה: "ולא יטמאו את־מחניהם אשר אני שכן בתוכם"

השלמה

4. קרא את פסוקים ו-ח והשלם בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

וְהִתְיָדוּ • חֲמִישִׁית • לַפֶּה • יָשִׁיב

מי שלקח ממון של חברו שלא כדין ונשבע לשקר – קודם כול וְהִתְיָדוּ את חטאתם. אחר כך יָשִׁיב את הממון, ויוסיף עליו חֲמִישִׁית. אם אין לנגזל קרוב (גואל) – הממון ניתן לַפֶּה.

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
המשכן היה נמצא במחנה שכינה.	נכון	–
כדי לתקן גזל די לומר "סליחה".	לא נכון	צריך להתוודות, להחזיר את הממון ולהוסיף חומש (פסוק ז).
בני ישראל עשו כמו שציווה ה' ושילחו את הטמאים.	נכון	–

שאלת חשיבה

5. התורה מבקשת גם להתוודות ("וְהִתְיָדוּ") וגם להחזיר את הממון. מדוע לדעתך לא מספיק רק להחזיר את מה שלקחנו?

תשובה: תשובה אפשרית: הווידוי מלמד שהאדם מודה שטעה ומתחרט באמת – כך הוא מתקן גם את עצמו ולא רק את הממון.

מן הכתוב אל החיים

6. כתוב דבר אחד שאתה יכול לעשות כדי ששיעור התורה בכיתה יהיה "מקום קדוש".

תשובה: תשובה אישית (למשל: לדבר בכבוד, לשמור על ניקיון, להקשיב).

דף עבודה

9

פרק ו - הנזיר

במדבר פרק ו, פסוקים א-כא • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ג) מינין ושכר נזיר חמץ זין וחמץ שכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל: (ד) כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן הזין מחרצנים ועד-זג לא יאכל: (ה) כל-ימי נזרו תער לא-יעבר על-ראשו עד-מלאת הזמם אשר-נזיר לה' קדש יהיה גדל פרע שער ראשו:

(במדבר פרק ו, פסוקים ג'-ה')

מותר או אסור?

1. האם מותר לנזיר...? כתוב בכל משבצת "מותר" או "אסור", וכתוב את מספר הפסוק.

פסוק	מותר / אסור	הדבר
<u>ג</u>	<u>אסור</u>	לאכול צימוקים (ענבים יבשים)
<u>ג</u>	<u>אסור</u>	לשתות מיץ ענבים
<u>—</u>	<u>מותר</u>	לאכול תפוח
<u>ה</u>	<u>אסור</u>	להסתפר בתער
<u>ו-ז</u>	<u>אסור</u>	להיטמא למת - אפילו לאביו ולאמו

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק ז את הסיבה שהנזיר אינו מיטמא אפילו לקרוביו.

תשובה: "כי נזר אלקיו על-ראשו"

3. העתק מפסוק ח איך נקרא הנזיר בכל ימי נזרו.

תשובה: "קדש הוא לה"

רש"י מפרש

מינין ושכר - כתר גומו: "מחמר חדת ועתיק"; שהזין משכר כשהוא נזון.
מאשר חטא על הנפש - שלא נזהר מטמאת המת. רבי אלעזר הקפר אומר: שצער עצמו מן הזין (ספרי ל; נזיר י"ט ע"א).

4. לפי רש"י, מתי היין "משכר" יותר? כשהוא ישן

5. נזיר שנטמא מביא קרבן חטאת, ככתוב: "מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל-הַנֶּפֶשׁ" (פסוק יא). מה קשה לרש"י? מה החטא? רש"י מביא שני הסברים - השלם:

(א) שלא נזהר מטומאת המת

(ב) רבי אלעזר הקפר: שציער עצמו מן היין

סדר אירועים

6. מה עושה הנזיר ביום שמסתיימים ימי נזרו? מספר מ-1 עד 4 (פסוקים יג-כ).

מספר	מה עושה הנזיר?
<u>3</u>	מגלח את שער ראשו ונותן אותו על האש שתחת זבח השלמים.
<u>1</u>	בא אל פתח אוהל מועד.
<u>4</u>	מותר לו לשתות יין.
<u>2</u>	מקריב את קרבנותיו לה'.

שאלת חשיבה

7. לפי רבי אלעזר הקפר, גם מי שמצער את עצמו בלי צורך - "חוטא". מה אפשר ללמוד מכך על השמחה בדברים הטובים שה' נתן לנו?

תשובה: תשובה אפשרית: התורה אינה רוצה שנמנע מעצמנו דברים מותרים בלי סיבה; צריך ליהנות מהטוב בדרך נכונה ולברך עליו.

צייר

צייר שלושה דברים שאסורים על הנזיר, וכתוב ליד כל ציור את מספר הפסוק.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

10

פרק ו - ברכת כהנים

במדבר פרק ו, פסוקים כב-כז • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(כג) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהֵהֶם וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמֹר לָהֶם: (כד) וַיְבָרֶךְ ה' וַיִּשְׁמְרֵם: (כה) יָאֵר ה' פָּנָיו אֲלֵיךְ וַיַּחְנֹךְ: (כו) יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֲלֵיךְ וַיִּשֶׁם לָךְ שְׁלוֹם: (כז) וַיִּשְׁמוּ אֶת־שְׁמֵי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֶם:
(במדבר פרק ו, פסוקים כ"ג-כ"ז)

מי אמר? למי?

1. השלם בטבלה: מי אמר את הדברים, ולמי?

הדברים	מי אמר?	למי?
"כֹּה תִבְרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"	ה' (דרך משה)	לאהרן ולבניו
"וַיְבָרֶךְ ה' וַיִּשְׁמְרֵם"	הכהנים	לבני ישראל
"וַאֲנִי אֲבָרְכֶם"	ה'	למשה - על בני ישראל

מתח קו - רש"י מפרש

2. מתח קו בין המילים מן הברכה לבין הפירוש של רש"י.

רש"י מפרש	מן הברכה
● יראה לך פנים שוחקות	● וַיְבָרֶךְ
● יכבוש כעסו	● וַיִּשְׁמְרֵם
● שיתברכו נכסיו	● יָאֵר ה' פָּנָיו אֲלֵיךְ
● שלא יבואו עליך שודדים	● וַיַּחְנֹךְ
● ייתן לך חן	● יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֲלֵיךְ

תשובה: יברך - שיתברכו נכסיו • וישמר - שלא יבואו עליך שודדים • יאר ה' פניו - יראה לך פנים שוחקות • ויחנך - ייתן לך חן • ישא ה' פניו - יכבוש כעסו.

רש"י מפרש

וישמך - ... שהנותן מתנה לעבדו, אינו יכול לשמרו מכל אדם; וכיון שבאים לסטים עליו ונוטלין אותה ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו? אבל הקדוש ברוך הוא, הוא הנותן, הוא השומר

3. מה מוסיף רש"י? מה ההבדל בין אדם שנותן מתנה לבין ה' שנותן מתנה?

תשובה: אדם שנותן מתנה אינו יכול לשמור עליה מכל אדם, ואם יגנבו אותה - אין הנאה במתנה; ה' גם נותן וגם שומר.

רש"י מפרש

אמור להם - שיהיו כלם שומעים (ספרי לט).

4. לפי רש"י על "אמור להם" - איך צריכים הכהנים לברך? הקף:

א. ☐ בלחש, כדי שלא להפריע

ב. ☒ בקול, כדי שכולם ישמעו

ג. ☐ רק לכהנים אחרים

אתגר - ספירת מילים

5. ספור את המילים בכל אחת משלוש הברכות (פסוקים כד, כה, כו):

מספר המילים	ברכה ראשונה	ברכה שנייה	ברכה שלישית
	<u>3</u>	<u>5</u>	<u>7</u>

6. מה אתה מגלה?

תשובה: כל ברכה ארוכה מהקודמת בשתי מילים - הברכה הולכת וגדלה.

שאלת חשיבה

7. ברכת כהנים מסתיימת במילה "שלום". מדוע לדעתך דווקא השלום הוא החותם של כל הברכות?

תשובה: תשובה אפשרית: בלי שלום אי אפשר ליהנות משום ברכה; השלום הוא הכלי שמחזיק את כל הברכות.

דף עבודה

11

פרק ז – קרבנות הנשיאים

במדבר פרק ז • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(א) וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מֹשֶׁה לְהַקְדִּים אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשַׁח וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם:
(במדבר פרק ז', פסוקים א'-א')

רש"י מפרש

וַיְהִי בַיּוֹם פְּלוֹת מֹשֶׁה - "פלת" כְּתִיב; יוֹם הַקָּמַת הַמִּשְׁכָּן הָיָה יִשְׂרָאֵל כְּכֹלָה הַנִּכְנָסֶת לַחֹפֶה (תנחומא ו').

1. מה מוסיף רש"י? למה דומים ישראל ביום הקמת המשכן? לכלה הנכנסת לחופה

חשבון העגלות

2. הנשיאים הביאו "שש-עגלות צב ושני עשר בקר" (פסוק ג). השלם (פסוקים ז-ט):

המשפחה	עגלות	בקר	למה?
בני גרשון	<u>2</u>	<u>4</u>	<u>כפי עבודתם - לשאת יריעות ומכסים</u>
בני מררי	<u>4</u>	<u>8</u>	<u>כפי עבודתם - קרשים ועמודים כבדים</u>
בני קהת	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>את הקודש נושאים בכתף</u>

רש"י מפרש

וַיִּקְרִיבוּ אוֹתָם לַפְּנֵי הַמִּשְׁכָּן - ... שֶׁלֹּא קָבַל מֹשֶׁה מִיָּדָם, עַד שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ מִפִּי הַמָּקוֹם

3. מה קשה לרש"י? הנשיאים "הקריבו" את העגלות לפני המשכן, ולא נתנו אותן מיד ללויים. למה? הקף:

א. ☐ כי משה לא רצה עגלות

ב. ☒ כי משה לא קיבל מהם עד שה' אמר לו לקחת

ג. ☐ כי העגלות לא היו מוכנות

השלמה – הקרבן של כל נשיא

4. השלם לפי פסוקים יג-יד בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

כָּסֶף • זָהָב • קְטֹרֶת • סֶלֶת • 130 • 70

כל נשיא הביא קערת כָּסֶף שמשקלה 130 שקלים, מזרק כסף של 70 שקלים - שניהם מלאים סֶלֶת בלולה בשמן - וכף זָהָב מלאה קְטֹרֶת.

מתח קו

5. באיזה יום הקריב כל נשיא? מתח קו (פסוקים יב, יח, כד, ל).

הנשיא	היום
אליצור בן שדיאור - שבט ראובן	יום ראשון
אליאב בן חלן - שבט זבולן	יום שני
נחשון בן עמינדב - שבט יהודה	יום שלישי
נתנאל בן צוער - שבט יששכר	יום רביעי

תשובה: יום ראשון - נחשון בן עמינדב (יהודה) • יום שני - נתנאל בן צוער (יששכר) • יום שלישי - אליאב בן חלן (זבולן) • יום רביעי - אליצור בן שדיאור (ראובן).

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
כל נשיא הביא קרבן אחר מחברו.	לא נכון	כל הנשיאים הביאו קרבן זהה בדיוק.
הנשיאים הקריבו שנים עשר ימים - נשיא אחד בכל יום.	נכון	-
כל נשיא הביא 21 בהמות: 3 לעולה, 1 לחטאת ו-17 לשלמים.	נכון	-

שאלת חשיבה

6. הכתוב חוזר על קרבן כל נשיא שתים עשרה פעמים, מילה במילה. מדוע לדעתך התורה לא כתבה רק "וכך הביאו כולם"?

תשובה: תשובה אפשרית: כדי לכבד כל נשיא ונשיא - לכל אחד יש יום משלו וקרבן שנחשב לפני ה', גם אם הוא דומה לקרבן חברו.

דף עבודה

12

פרק ח – המנורה והקדשת הלויים

במדבר פרק ח, פסוקים א-כו • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) וַדַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלְתָּךְ אֶת־הַנֵּר אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה לְאִירוֹ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת: (ג) וַיַּעַשׂ כֵּן אַהֲרֹן אֶל־מֹול פְּנֵי הַמִּנְוָה הָעֹלָה נִרְתִּיחָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת־מֹשֶׁה: (ד) וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְוָה מִקְשָׁה זָהָב עַד־נִרְכָּה עַד־פְּרָחָה מִקְשָׁה הוּא כַּמֶּרְאֶה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת־מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְוָה: (במדבר פרק ח', פסוקים ב'-ד')

מתח קו – מילים קשות

1. מתח קו בין המילה מן הכתוב לבין פירושה.

פירוש	מן הכתוב
● סכין לגילוח השערות	● בְּהִעָלְתָּךְ
● פתיחת הרחם – הבכור	● מִקְשָׁה
● כשתדליק – "על שם שְׁהִלָּהב עוֹלָה"	● תַּעַר
● עשויה מחתיכת זהב אחת, בהכאה בפטיש	● פְּטִירַת כָּל־רַחֵם

תשובה: בהעלתך – כשתדליק • מקשה – עשויה מחתיכת זהב אחת • תער – סכין לגילוח השערות • פטרת כל רחם – פתיחת הרחם, הבכור.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק ב את המילים שמלמדות כמה נרות דולקים במנורה.

תשובה: "וַאֲיִרוֹ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת"

3. העתק מפסוק ד את המילים שמלמדות לפי מה נעשתה המנורה.

תשובה: "כַּמֶּרְאֶה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת־מֹשֶׁה"

רש"י מפרש

וַאֲיִרוֹ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת – שָׁשָׁה שְׁשֵׁת הַקְּנִיִּים, שְׁלֹשָׁה הַמִּזְרָחִיִּים פּוֹנִיִּים לְמֹול הָאֶמְצָעִי הַפְּתִילֹת שִׁבְהוּ, וְכֵן שְׁלֹשָׁה הַמַּעֲרָבִיִּים ... וְלָמָּה? כִּדִּי שֶׁלֹּא יֵאָמְרוּ: "לֹאֲוָרָה הוּא צָרִיךְ" כִּח אֶת הַלְוִיִּים – קָחָם בְּדַבָּרִים ... אֲשֶׁרִיכָם שֶׁתִּזְכּוּ לַהֲיוֹת שְׁמֹשִׁים לְמִקְוֹם

4. לפי רש"י, לאן פונות הפתילות של ששת הנרות שעל הקנים? אל מול הנר האמצעי

5. מה מוסיף רש"י? מדוע הנרות פונים כך? הקף:

א. כדי שהאור יגיע עד סוף המחנה

ב. כדי שלא יאמרו שה' צריך לאור המנורה

ג. כדי שהשמן יספיק עד הבוקר

6. מה קשה לרש"י במילים "קח את־הַלֵּוִיִּם"? איך "לוקחים" אנשים?

תשובה: אי אפשר לקחת אנשים כמו חפץ; רש"י מסביר: "קָחָם בְּדַבָּרִים" - משה דיבר על ליבם ואמר להם "אֲשֶׁרִיכֶם" שתזכו לשמש את ה'.

סדר אירועים

7. כך הוקדשו הלויים. מספר את השלבים לפי הסדר, מ-1 עד 4.

מספר	השלב
3	אהרן מניף את הלויים תנופה לפני ה' (פסוק יא).
1	מזים על הלויים מי חטאת ומעבירים תער על בשרם (פסוק ז).
4	הלויים באים לעבוד את עבודתם באוהל מועד (פסוק כב).
2	בני ישראל סומכים את ידיהם על הלויים (פסוק י).

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
אהרן שינה מעט מן הציווי כשהדליק את הנרות.	לא נכון	"וַיַּעַשׂ כֹּן אֱהָרֹן" - רש"י: שלא שינה.
לוי בן שישים כבר אינו עושה דבר במשכן.	לא נכון	הוא שומר משמרת ועוזר: "וְשָׂרָת אֶת־אֶחָיו".

שאלת חשיבה

8. ה' אינו צריך לאור המנורה, ובכל זאת ציווה להדליק אותה בכל יום. מדוע לדעתך?

תשובה: תשובה אפשרית: המנורה היא בשבילנו - כדי שנכבד את המשכן ונזכור שה' שוכן בתוכנו; האור יוצא מן המקדש אל כל העולם.

צייר את המנורה: שבעה נרות, והפתילות של ששת הנרות פונות אל הנר האמצעי.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

13

פרק ט – פסח שני

במדבר פרק ט, פסוקים א-יד • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר־סִינִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית לְצֵאתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן
לֵאמֹר: (ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ: (ג) בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר־יוֹם בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין
הָעֲרִבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמֹעֲדוֹ כְּכָל־חֻקֹּתָיו וְכָל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ:
(במדבר פרק ט', פסוקים א'-ג')

השלמה

1. השלם בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

הַשְּׁנִית • טַמָּאִים • אֵיר • מִצּוֹת • מְרִירִים • מִשָּׁה

בשנה הַשְּׁנִית ליציאת מצרים ציווה ה' לעשות את הפסח במדבר סיני. היו אנשים טַמָּאִים לנפש אדם,
שלא יכלו להקריב. הם באו אל מִשָּׁה ואל אהרן. ה' ציווה שיעשו פסח בחודש אֵיר, ויאכלו אותו על מִצּוֹת ו
מְרִירִים.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק יב שני דברים שאסור לעשות בקרבן הפסח.

תשובה: "לֹא־יִשְׂאִירוּ מִמֶּנּוּ עֵד־בִּקְרָה"; "וְעֶצֶם לֹא יִשְׂבְּרוּ־בּוֹ"

3. העתק מפסוק יד את המילים שמלמדות שגם הגר עושה פסח.

תשובה: "וְכִי־יִגֹּר אֶתְכֶם גֵּר וַעֲשֵׂה פֶסַח לֵה"

רש"י מפרש

לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶהֱרֹן - כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם יוֹשְׁבִין בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, בָּאוּ וּשְׁאַלּוּם. וְלֹא יִתְּכֶן לוֹמַר זֶה אַחֵר
זֶה; שָׂאֵם מֹשֶׁה לֹא הָיָה יוֹדֵעַ, אֶהֱרֹן מֵנִין לוֹ?

4. מה קשה לרש"י? הפסוק אומר "וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אֶהֱרֹן". האם הלכו קודם לאחד ואחר כך לשני? הקף את תשובת רש"י:

- א. ☐ קודם שאלו את אהרן, ואחר כך את משה
 ב. ☒ הם שאלו את שניהם יחד, כשישבו בבית המדרש
 ג. ☐ קודם שאלו את משה, ואחר כך את אהרן

5. מדוע לא ייתכן שהלכו קודם אל משה ואחר כך אל אהרן?

תשובה: כי אם משה לא ידע את התשובה – גם אהרן לא היה יודע ("אֶהֱרֹן מִנֵּין לוֹ?").

טבלה – פסח ראשון ופסח שני

6. השלם בטבלה.

פסח ראשון	פסח שני	
<u>ניסן – החודש הראשון</u>	<u>אייר – החודש השני</u>	באיזה חודש?
<u>ארבעה עשר</u>	<u>ארבעה עשר</u>	באיזה יום?
<u>כל ישראל</u>	<u>מי שהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה</u>	מי מקריב?

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
מי שהיה טהור ולא היה בדרך, ולא הקריב פסח – נענש בכרת.	נכון	–
בפסח שני מותר להשאיר מן הקרבן עד הבוקר.	לא נכון	"לֹא-יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר" (פסוק יב).
משה ענה לאנשים מיד, בלי לשאול את ה'.	לא נכון	משה אמר "עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה מֵהַ-יָּצֵאָה ה' לָכֶם".

שאלת חשיבה

7. משה רבנו לא ענה מיד, אלא אמר: "עֲמְדוּ וְאַשְׁמְעָה". מה אפשר ללמוד ממנו על הדרך הנכונה לענות על שאלה שאיננו יודעים את תשובתה?

תשובה: תשובה אפשרית: לא להתבייש לומר "אני צריך לברר"; לא לענות מהר בלי לדעת – אלא לשאול את מי שידוע (את הרב, את המורה) ולברר היטב.

דף עבודה

14

פרק ט-י – סדר מסע המחנות

במדבר פרק ט, פסוק טו – פרק י, פסוק לו • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(לג) ויסעו מהר ה' דרך שלשת ימים וארון ברית ה' נסע לפניהם דרך שלשת ימים לתור להם מנוחה: (לד) וענו ה' עליהם יומם בנסעם מן המחנה: (לה) ויהי בנסע הארון ויאמר משה קומה ה' ונפצו איביך ונגסו משנאיך מפניך: (לו) ובגדה לאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל:

(במדבר פרק י', פסוקים ל"ג-ל"ו)

השלמה – החצוצרות

1. קרא את פסוקים ג-ה והשלם בטבלה: מה היה הסימן של כל תקיעה?

התקיעה	מי מתאסף? מה קורה?
תוקעים בשתי החצוצרות	<u>כל העדה מתאספת אל פתח אוהל מועד</u>
תוקעים בחצוצרה אחת	<u>הנשיאים, ראשי אלפי ישראל, מתאספים</u>
תוקעים תרועה	<u>המחנות נוסעים</u>

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק יז בפרק ט את המילים שמלמדות מתי נסעו בני ישראל.

תשובה: ולפי העלות הענו מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל

3. העתק מפסוק כה בפרק י את המילה שמתארת את מקומו של דגל דן במסע.

תשובה: "מאסף" – "מאסף לכל המחנות"

רש"י מפרש

קומה ה' – לפי שהיה מקדים לפנייהם מהלך שלשת ימים, היה משה אומר: עמד והמתן לנו, ואל תתרחק יותר.

4. מה קשה לרש"י הארון כבר נוסע – מדוע משה אומר לו "קומה"? הקף את פירוש רש"י:

א. ☐ קום מן המקום, כי הגיע זמן לנסוע

ב. ☒ עמד וחכה לנו, ואל תתרחק יותר

ג. ☐ קום והלחם באויבים

רש"י מפרש

ועָנָה ה' עֲלֵיהֶם יוֹמָם - שְׁבַעַה עָנִיִּים כְּתוּבִים בְּמִסְעֵיהֶם: אַרְבַּע מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, וְאַחַד לְמַעַלָּה וְאַחַד לְמַטָּה, וְאַחַד לְפָנֵיהֶם: מִנְמִידָה אֶת הַגִּבָּה, וּמִגְבִּיָּה אֶת הַנְּמוּדָה, וְהוֹרֵג נַחֲשִׁים וְעֶקְרָבִים

5. מה מוסיף רש"י? כמה ענבים היו? שבעה מה עשה הענן שהלך לפניהם? השפיל את הגבוה, הגביה את הנמוך והרג נחשים ועקרבים

מי אמר? למי?

6. השלם בטבלה.

הדברים	מי אמר?	למי?
"עֲשֵׂה לָךְ שְׂתִי חֲצוּצֹת כָּסָף"	ה'	<u>למשה</u>
"לָךְ אֶתְנוּ וְהִטְבְּנוּ לָךְ"	<u>משה</u>	<u>לחובב (יתרו)</u>
"לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי"	<u>חובב</u>	<u>למשה</u>
"שׁוּבָה ה' רַבּוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל"	<u>משה</u>	<u>לה'</u>

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
דגל מחנה דן נסע ראשון.	לא נכון	דגל מחנה יהודה נסע ראשון; דן נסע אחרון.
בני גרשון ובני מררי נסעו עם המשכן אחרי דגל יהודה.	נכון	—
בני ישראל חנו תמיד שבוע אחד בכל מקום.	לא נכון	לפעמים לילה אחד, לפעמים יומיים, חודש או שנה - לפי הענן.

שאלת חשיבה

7. לפי רש"י, הענן שהלך לפני העם יישר את הדרך והרג נחשים ועקרבים. מה זה מלמד על היחס של ה' לבני ישראל במדבר?

תשובה: תשובה אפשרית: ה' שמר עליהם ודאג להם כמו אב לבניו - הכין להם דרך נוחה ובטוחה, ולכן היה עליהם לבטוח בו וללכת אחריו.

דף עבודה

15

פרק יא – המתאוננים, המן והשלי

במדבר פרק יא, פסוקים א-לה • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ז) והמן כָּזַרְעָגָד הוא וְעֵינֵינוּ כָּעֵין הַבְּדֹלַח: (ח) שְׁטִי הָעָם וְלָקְטוּ וְטָחְנוּ בְּרִחִים אוּ דָכוּ בַּמִּדְבָּרָה וּבָשְׁלוּ בַּפְּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן: (ט) וּבִרְדַּת הַטֹּל עַל־הַמִּתְחַנֶּה לִילָה יֵרֵד הָמָן עָלָיו:
(במדבר פרק י"א, פסוקים ז'-ט')

מתח קו – מילים קשות

1. מתח קו בין המילה מן הכתוב לבין פירושה.

פירוש	מן הכתוב
● אבנים שטוחנים בהן	● בַּפְּרוֹר
● לחלוח של שמן	● רִחִים
● לחם עגול ושטוח	● לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן
● סיר (קדרה)	● עֲגוֹת

תשובה: בפרור – סיר (קדרה) • רחים – אבנים שטוחנים בהן • לשד השמן – לחלוח של שמן • עגות – לחם עגול ושטוח.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק ט את המילים שמלמדות מתי ירד המן.

תשובה: "וּבִרְדַּת הַטֹּל עַל־הַמִּתְחַנֶּה לִילָה יֵרֵד הָמָן עָלָיו"

3. העתק מפסוק לא את המילים שמלמדות באיזה גובה היה השליו מעל הארץ.

תשובה: "וּכְאֲמָתִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ"

רש"י מפרש

מִי יֹאכְלֵנוּ בָּשָׂר – וכי לא הָיָה לָהֶם בָּשָׂר? וְהֵלֵא כָּבֶד נֹאמֵר: "וְגַם עָרַב רַב עָלָה אִתָּם וְצֹאן וּבָקָר" ... אֲלָא שְׁמַבְקָשִׁים עָלֶיָּה
וְטָחְנוּ בְּרִחִים וְגוֹמֵר – לא יָרַד בְּרִיחִים וְלֹא בַּקְדָּרָה וְלֹא בַּמִּדְבָּרָה, אֲלָא מִשְׁתַּנָּה הָיָה טַעְמוֹ לְנִטְחָנוּ וּלְנִדְכָּיו וּלְמִבְשָׁלָיו

4. מה קשה לרש"י בבקשה "מִי יֹאכְלֵנוּ בָּשָׂר"?

תשובה: לבני ישראל היו צאן ובקר – אז מדוע ביקשו בשר? ("וכי לא היה להם בשר?")

5. מה עונה רש"י? הקף:

א. כל הבהמות מתו במדבר

ב. הם חיפשו תירוצ (עלילה) כדי להתלונן

ג. הם שכחו שיש להם בהמות

6. מה מוסיף רש"י? האם באמת טחנו ובישלו את המן? לא; טעמו השתנה כאילו נטחן, נדור או בושל

מי אמר? למי?

7. השלם בטבלה.

למי?	מי אמר?	הדברים
לה'	משה	"לא־אוֹכַל אֲנִי לְבַדִּי לְשֹׂאת אֶת־כָּל־הָעָם הַזֶּה"
למשה	ה'	"אֶסְפֶּה־לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל"
למשה	הנער	"אֶלְדָּד וַמִּידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה"
למשה	ה'	"הִיד ה' תִּקְצֹר"

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
אלדד ומידד יצאו אל האוהל עם שאר הזקנים.	לא נכון	"וְלֹא יֵצְאוּ הָאֱלֹהִים וַיִּתְנַבְּאוּ בְּמַחְנֶה".
משה הקשה: מאין יהיה בשר לשש מאות אלף רגלי?	נכון	—
העם קיבל בשר ליום אחד בלבד.	לא נכון	"עַד חֹדֶשׁ יָמִים" (פסוק כ).

שאלת חשיבה

8. רש"י מסביר שהזקנים שנבחרו היו השוטרים שסבלו מכות במצרים כדי להגן על העם: "עָתָה יִתְּמְנוּ בְּגִדְלָתָם, כְּדָרָה שְׁנִצְטָעְרוּ בְּצִרְתָּם". מדוע לדעתך דווקא הם ראויים להנהיג?

תשובה: תשובה אפשרית: מי שהצטער עם הציבור ודאג לו בזמן קשה מוכיח שהוא אוהב את העם; מנהיג כזה ידאג לעם גם בגדולתו.

דף עבודה

16

פרק יב – מעלת נבואת משה

במדבר פרק יב, פסוקים א-טז • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ו) וַיֹּאמֶר שְׁמַעוֹנָא דְבָרִי אֲסִיְהֶיָהּ נְבִיאָכֶם ה' בְּמִרְאָה אֱלֹוֹ אֶתְנֹדַע בְּחִלּוֹס אֲדַבְּרֶבּוֹ:
(ז) לֹא־כֵן עֲבָדִי מֹשֶׁה בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא: (ח) פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבְּרֶבּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידַת וּתְמִנַת ה' יִבִּיט וּמִדּוֹעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעֲבָדֵי בְּמֹשֶׁה:
(במדבר פרק י"ב, פסוקים ו'-ח')

השלמה

1. השלם בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

עָנּוּ • אֶהְל מוֹעֵד • הַנְּבִיאִים • הַתְּפִלָּל • שְׁבָעָה

מרים ואהרן דיברו על משה, ומשה שתק, כי היה עָנּוּ מאוד. ה' קרא לשלושתם אל אֶהְל מוֹעֵד, והודיע שמשה גדול מכל הַנְּבִיאִים. משה לא כעס, אלא הַתְּפִלָּל בעד אחותו. העם המתין במקומו שְׁבָעָה ימים.

מתח קו – מילים קשות

2. מתח קו בין המילה מן הכתוב לבין פירושה.

פירוש	
תחזור ותיכנס אל המחנה	●
היינו טיפשים	●
שפל וסבלן	●
במשל, בדברים סתומים	●

מן הכתוב	
עָנּוּ	●
בְּחִידַת	●
נוֹאֲלָנוּ	●
תֹּאסֹף	●

תשובה: ענו – שפל וסבלן • בחידת – במשל, בדברים סתומים • נואלנו – היינו טיפשים • תאסף – תחזור ותיכנס אל המחנה.

איתור בפסוק

3. העתק מפסוק ז את המילים שבהן ה' משבח את משה.

תשובה: "בְּכָל־בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא"

רש"י מפרש

וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם – ומפני מה משכן והפרידן ממשה? לפי שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו, וכלו שלא בפניו.

וְהָעָם לֹא נָסַע – זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהשלך ליאור

4. מה קשה לרש"י בפסוק ה? מדוע ה' קרא לאהרן ולמרים לצאת לבדם, בלי משה

5. מה עונה רש"י? הקף:

א. ☐ כי משה היה עסוק בלימוד

ב. ☒ כי אומרים רק מקצת שבחו של אדם בפניו, ואת כל שבחו – שלא בפניו

ג. ☐ כי ה' רצה שמשה לא יידע דבר

6. מה מוסיף רש"י? בזכות מה המתין כל העם שבעה ימים? בזכות השעה שבה המתינה מרים למשה

כשהושלך ליאור כתינוק

סדר אירועים

7. מספר את האירועים לפי הסדר, מ-1 עד 4.

מספר	האירוע
<u>3</u>	משה התפלל: "אל נא רפא נא לה".
<u>1</u>	מרים ואהרן דיברו על משה.
<u>4</u>	העם לא נסע עד שמרים חזרה אל המחנה.
<u>2</u>	ה' קרא לשלושתם אל אוהל מועד.

שאלת חשיבה

8. רש"י מלמד שאת רוב שבחו של אדם אומרים שלא בפניו. זה ההפך מלשון הרע! איך תוכל לקיים זאת בכיתה?

תשובה: תשובה אפשרית: לדבר בשבחם של חברים גם כשאננם שומעים – לספר על מעשה טוב שעשו, במקום לדבר עליהם דברים רעים.

דף עבודה

17

פרק יג – שליחת המרגלים

במדבר פרק יג, פסוקים א-לג • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(כא) ויַעֲלוּ וַיַּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ מִמִּדְבָּר־צֹן עַד־רֶחֶב לְבָא חֲמַת: (כב) וַיַּעֲלוּ בִנְגֶב וַיָּבֹאוּ עַד־חֲבֵרוֹן וְשָׁם אַחִימֵן שָׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק וַחֲבֵרוֹן שְׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם: (כג) וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֲשַׁכַּל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאַשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׁאַהוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים וּמִן־הָרִמֹּנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים:
(במדבר פרק י"ג, פסוקים כ"א-כ"ג)

השלמה – המרגלים

1. השלם את שם המרגל של כל שבט (פסוקים ד-יב).

מחסן מילים

שְׁמוּעַ בֶּן־זִכְוֹר • שִׁפְט בֶּן־חֹרִי • פִּלְטִי בֶן־רְפּוּא • עֲמִיאל בֶּן־גִּמְלִי

השבט	המרגל	פסוק
ראובן	<u>שְׁמוּעַ בֶּן־זִכְוֹר</u>	ד
שמעון	<u>שִׁפְט בֶּן־חֹרִי</u>	ה
בנימין	<u>פִּלְטִי בֶן־רְפּוּא</u>	ט
דן	<u>עֲמִיאל בֶּן־גִּמְלִי</u>	יב

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק כב את שמות ילידי הענק שישבו בחברון.

תשובה: "אַחִימֵן שָׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֵנָק"

3. העתק מפסוק לג את המילים שמלמדות איך הרגישו המרגלים מול הענקים.

תשובה: "וַיִּהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים"

רש"י מפרש

שְׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים - לָמָּה נִסְמְכָה פֶּרֶשֶׁת מְרַגְלִים לְפָרֶשֶׁת מִרְיָם? לָפִי שֶׁלִּקְחָתָהּ עַל עֲסָקִי דָבָה, שֶׁדִּבְרָה בְּאַחִיהָ, וּרְשָׁעִים הִלְלוּ רָאוּ וְלֹא לָקְחוּ מוֹסָר
הִנֵּשׁ בָּהּ עֵץ - אִם יֵשׁ בָּהֶם אָדָם כָּשֶׁר שְׂגִיג עֲלֵיהֶם בְּזָכוֹתוֹ

4. מה קשה לרש"י בתחילת הפרשה? מדוע פרשת המרגלים באה מיד אחרי פרשת מרים

5. לפי רש"י, מה היו המרגלים צריכים ללמוד ממה שקרה למרים?

תשובה: שדיבור רע (דיבה) גורם לעונש - מרים נענשה על שדיברה באחיה, והם "ראו ולא לקחו מוסר".

6. מה מוסיף רש"י על השאלה "הַיִּשְׁבִּיהָ עַץ"? הקף:

א. ☐ האם יש בארץ עצים לבניית בתים

ב. ☒ האם יש שם אדם כשר שמגן עליהם בזכותו

ג. ☐ האם יש בארץ עצי פרי

מתח קו

7. מתח קו בין המילים מן הכתוב לבין פירושן.

פירוש	מן הכתוב
☒ נקרא על שם האשכול שכתו שם	☒ אֲנָשֵׁי מְדוֹת
☒ חזקות, מוקפות חומה	☒ אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ
☒ אנשים גדולים וגבוהים	☒ בְּצֻרוֹת
☒ בכל מקום ראינו קוברי מתים	☒ נַחַל אֲשָׁכּוֹל

תשובה: אנשי מדות - אנשים גדולים וגבוהים • ארץ אוכלת יושביה - בכל מקום ראינו קוברי מתים • בצורות - חזקות, מוקפות חומה • נחל אשכול - נקרא על שם האשכול.

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
המרגלים שבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום.	נכון	-
כל המרגלים נשאו פירות מן הארץ.	לא נכון	לפי רש"י, יהושע וכלב לא נטלו כלום.

שאלת חשיבה

8. לפי רש"י, ה' גרם שבכל מקום יתעסקו בקבורה, כדי שלא ישימו לב למרגלים. המרגלים פירשו זאת לרעה: "אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ". מה למדת על הדרך שבה אנו מפרשים את מה שאנו רואים?

תשובה: תשובה אפשרית: את אותו דבר אפשר לראות בעין טובה או בעין רעה; מי שמסתכל בעין טובה ובאמונה יראה את הטוב שה' עושה.

דף עבודה

18

פרק יד – חטא המרגלים ועונשו

במדבר פרק יד, פסוקים א-מה • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(יז) ועתה יגדלנא כח אדני כאשר דברת לאמר: (יה) ה' ארך אפים ורב־חסד נשא עון ופשע ונקה לא ינקה פקד עון אבות על־בנים על־שלשים ועל־רבעים: (יט) סלחנא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד־הנה: (כ) ויאמר ה' סלחתי כדברך:

(במדבר פרק י"ד, פסוקים י"ז-כ')

מי אמר? למי?

1. השלם בטבלה.

הדברים	מי אמר?	למי?
"נתנה ראש ונשובה מצרימה"	<u>העם</u>	<u>איש אל אחיו</u>
"טובה הארץ מאד מאד"	<u>יהושע וכלב</u>	<u>לכל עדת בני ישראל</u>
"סלחנא לעון העם הזה"	<u>משה</u>	<u>לה'</u>
"למה זה אתם עברים את־פי ה'?"	<u>משה</u>	<u>למעפילים</u>

איתור בפסוק

2. משה הזכיר בתפילתו את מידות ה'. העתק מפסוק יח שתי מידות.

תשובה: "אָרַךְ אֲפִים וְרַב־חֶסֶד"

3. העתק מפסוק כד את המילים שמסבירות מדוע כלב ייכנס לארץ.

תשובה: "עֵקֶב הִיְתֵה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי"

רש"י מפרש

מבלתי יכולת וגומר – לפי שיושב הארץ חזקים וגבורים, ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים
כי חטאנו – על אשר אמרנו: "הלא טוב לנו שוב מצרימה"

4. לפי רש"י, מה יאמרו הגויים אם ה' ימית את העם במדבר? הקף:

- א. ☐ שהעם חטא ונענש כראוי
 ב. ☒ שה' אינו יכול לנצח את יושבי הארץ החזקים
 ג. ☐ שמשה לא היה מנהיג טוב

5. מה קשה לרש"י במילים "כִּי חָטְאוּנוּ" (פסוק מ)? ומה הוא עונה?

תשובה: קשה: על איזה חטא הם מודים? רש"י עונה: על שאמרו "הלא טוב לנו שוב מִצְרָיִם".

חשבון

6. ענה לפי פסוק לד.

- א) כמה ימים תרו המרגלים את הארץ? ארבעים
 ב) כמה שנים יהיו בני ישראל במדבר? ארבעים
 ג) כל יום של תיור כנגד שנה אחת במדבר.

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
ה' סלח לעם בזכות תפילת משה.	נכון	—
המרגלים שהוציאו דיבה מתו במגפה.	נכון	—
המעפילים הצליחו להיכנס לארץ.	לא נכון	העמלקי והכנעני היכו אותם "עַד־הַחֲרָמָה".

שאלת חשיבה

7. המעפילים אמרו "חָטְאוּנוּ" ורצו לתקן, ובכל זאת נכשלו. מדוע לדעתך? (היעזר בפסוקים מא-מב)

תשובה: תשובה אפשרית: הם שוב עשו מה שהם רצו ולא מה שה' ציווה עכשיו ("עֲבְרִים אֶת־פִּי ה'"); תשובה אמיתית היא לשמוע בקול ה', ולא לפעול בכוח בלי ה'.

דף עבודה

19

פרק טו – נסכים, חלה, המקושש וציצית

במדבר פרק טו, פסוקים א-מא • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(לח) דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל-כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֶרֶתָם וְנָתַנוּ עַל-צִיצִית הַכָּנָף פֶּתִיל תְּכֵלֶת: (לט) וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא-תִתּוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶּם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֵנִים אַחֲרֵיהֶם: (מ) לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתֵי וְהִיִּיתֶם קֹדָשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: (במדבר פרק ט"ו, פסוקים ל"ח-מ')

טבלה – הנסכים

1. קרא את פסוקים ד-י והשלם: כמה יין לנסך מביאים עם כל קרבן?

מחסן מילים

רביעית ההין • שלשית ההין • חצי ההין

הקרבן	יין לנסך	פסוק
כבש	<u>רביעית ההין</u>	ה
איל	<u>שלשית ההין</u>	ז
בן בקר (פר)	<u>חצי ההין</u>	י

2. מה למדת מן הטבלה? ככל שהבהמה גדולה יותר – כך היין לנסך רב יותר.

איתור בפסוק

3. העתק מפסוק כ את המילים שמלמדות מה מפרישים במצוות חלה.

תשובה: "ראשית עֲרִסְתֶּכֶם חֻלָּה תָּרִימוּ תְרוּמָה"

4. העתק מפסוק לב את המילים שמתארות מה עשה האיש בשבת.

תשובה: "מִקְשָׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשַּׁבָּת"

רש"י מפרש

כִּי לֹא פָּרַשׁ מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ – לֹא הָיוּ יוֹדְעִים בְּאִיזוֹ מִיתָה זָמוּת; אֲבָל יוֹדְעִים הָיוּ שֶׁהַמַּחֲלָל שָׁבֵת בְּמִיתָה
עַל כִּנְפֵי בְּגָדֵיהֶם – "עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת" (דְּבָרִים כב, יב), וְלֹא בַּעֲלַת שֵׁלֶשׁ, וְלֹא בַּעֲלַת חֲמִשׁ

5. מה קשה לרש"י במילים "כִּי לֹא פָּרַשׁ מֶה יַעֲשֶׂה לוֹ"? הרי כבר נאמר בתורה שמחלל שבת נענש!

תשובה: רש"י מסביר: ידעו שהמחלל שבת חייב מיתה, אבל לא ידעו באיזו מיתה ימות.

6. לפי רש"י, על איזה בגד מטילים ציצית? הקף:

- א. ☐ על כל בגד
 ב. ☐ על בגד שיש לו שלוש כנפות
 ג. ☒ על בגד שיש לו ארבע כנפות

סדר אירועים – המקושש

7. מספר את האירועים לפי הסדר, מ-1 עד 4.

מספר	האירוע
<u>3</u>	ה' אומר למשה מה יהיה עונשו.
<u>1</u>	מוצאים איש מקושש עצים בשבת.
<u>4</u>	כל העדה מוציאה אותו אל מחוץ למחנה.
<u>2</u>	מניחים אותו במשמר.

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
את מצוות חלה מתחילים לקיים כשבאים לארץ.	נכון	–
את הציצית שמים על כנפות הבגד.	נכון	–
הציצית נועדה רק לנוי (ליופי).	לא נכון	"וַיִּזְכְּרֶתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם".

שאלת חשיבה

8. מצוות נסכים וחלה הן מצוות שמקיימים בארץ ישראל, והן נאמרו מיד אחרי חטא המרגלים. מה רצה ה' לומר בכך לעם?

תשובה: תשובה אפשרית: שהעונש אינו לתמיד – בני ישראל ייכנסו לארץ ויקיימו בה מצוות; ה' מבשר להם ומחזק את ליבם.

דף עבודה

20

פרק טז – מחלוקת קרח ועדתו

במדבר פרק טז, פסוקים א-כז • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ח) ויאמר משה אל-קרח שמעו-נא בני לוי: (ט) המעט מכם כִּי־הִבְדִּיל אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל אֶתְכֶם מֵעֵדֹת יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶתְכֶם אֵלָיו לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן ה' וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם: (י) וַיַּקְרַב אֶתֶּד וְאֶת־כָּל־אֲחִיָּה בְנֵי־לֵוִי אֶתֶּד וּבִקְשָׁתָם גַּם־כָּהֲנָה: (במדבר פרק טז, פסוקים ח'-י')

מי אמר? למי?

1. השלם בטבלה.

למי?	מי אמר?	הדברים
<u>לקרח ולכל עדתו</u>	<u>משה</u>	"בִּקֹּר וַיֵּדַע ה' אֶת־אֲשֶׁר־לוֹ" (פסוק ה)
<u>למשה, דרך שליחיו</u>	<u>דתן ואבירם</u>	"הַמַּעַט כִּי הָעֲלִיתָנוּ מֵאֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ" (פסוק יג)
<u>לה'</u>	<u>משה</u>	"אֶל־תִּפֹּן אֶל־מִנְחָתָם" (פסוק טו)
<u>למשה ולאהרן</u>	<u>ה'</u>	"הִבְדִּלְוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת" (פסוק כא)

איתור בפסוק

2. משה מזכיר לקרח שלבני לוי כבר יש תפקיד חשוב. העתק מפסוק ט מה הוא התפקיד.

תשובה: "לַעֲבֹד אֶת־עֲבֹדַת מִשְׁכַּן ה' וְלַעֲמֹד לִפְנֵי הָעֵדָה לְשִׁרְתָּם"

3. מה ביקשו קרח וחבריו נוסף על כך? השלם מפסוק י: "וּבִקְשָׁתָם גַּם־כָּהֲנָה"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל קֶרַח שְׁמַעוּ נָא בְנֵי לֵוִי - הִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ דְּבָרִים רַפִּים...
וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה וְגוֹמֵר - מָכָאן שְׂאִין מִחֲזִיקִין בְּמַחֲלָקָה (תנחומא י), שְׁהָיָה מֹשֶׁה מְחַזֵּר אַחֲרֵיהֶם לְהַשְׁלִימָם בְּדִבְרֵי שְׁלוֹם.

4. קרא את רש"י על פרק טז, פסוקים ח ו-יב, וענה.

(א) איך דיבר משה עם קרח בתחילה? בדברים רכים

(ב) מה קשה לרש"י בפסוק יב? למה משה שולח לקרוא לדתן ולאבירם, אף שהם חולקים עליו

ג) מה מלמד אותנו רש"י? שאינ מחזיקים במחלוקת - משה חיזר אחריהם כדי להשלים איתם בדברי שלום

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
דתן ואבירם היו משבט לוי.	לא נכון	הם היו משבט ראובן - "בְּנֵי רְאוּבֵן" (פסוק א).
משה אמר לקרח ועדתו לקחת מחתות, לתת בהן אש ולשים עליהן קטורת.	נכון	—
דתן ואבירם הסכימו מיד לבוא אל משה.	לא נכון	הם ענו: "לא נַעֲלֶה" (פסוק יב).

סדר אירועים

5. כתוב מספר מ-1 עד 4 לפי סדר האירועים בפרק.

מספר	מה קרה?
3	משה ואהרן נופלים על פניהם ומתפללים על העדה.
1	קרח ועדתו מתקהלים על משה ועל אהרן.
4	העדה מתרחקת מסביב למשכן קרח, דתן ואבירם.
2	משה שולח לקרוא לדתן ולאבירם, והם מסרבים לבוא.

מן הכתוב אל החיים

6. משה דיבר עם קרח בדברים רכים ורדף אחרי דתן ואבירם כדי לעשות שלום. מה תוכל לעשות כשיש ריב בכיתה, כדי שיחזור השלום?

תשובה: תשובה אפשרית: לפנות ראשון אל מי שרבתי איתו, לדבר בנחת, להקשיב לו ולא להחזיק בריב - כמו משה שחיזר אחרי דתן ואבירם בדברי שלום.

ציור

צייר מחתה - כלי שיש לו בית יד, ובו גחלים וקטורת (רש"י על פסוק ו).

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

21

פרק טז-יז – העונש והמטה שפרח

במדבר פרק טז, פסוק כח – פרק יז, פסוק כח • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(יז) דָּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְקַח מֵאֲתֶם מִטָּה מִטָּה לְבֵית אָב מֵאֵת כָּל-נְשִׂיאָהֶם לְבֵית אֲבֹתָם שָׁנִים עֶשֶׂר מִטּוֹת אִישׁ אֶת-שְׁמוֹ תִּכְתֹּב עַל-מִטָּהוּ: (יח) וְאֵת שֵׁם אֶהְרֹן תִּכְתֹּב עַל-מִטָּה לְוִי כִּי מִטָּה אֶחָד לְרֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם: (יט) וְהִנַּחְתֶּם בָּאֹהֶל מוֹעֵד לִפְנֵי הָעֵדוּת אֲשֶׁר אֲנֹעֵד לָכֶם שָׁמָּה: (כ) וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר אֲבַחֲרֶבּוּ מִטָּהוּ יִפְרָח וְהִשְׁכַּתִּי מֵעַלִּי אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵם מְלִינִם עֲלֵיכֶם:

(במדבר פרק י"ז, פסוקים י"ז-כ')

מתח קו

1. מה קרה לכל אחד? מתח קו (פרק טז, פסוקים לב-לה; פרק יז, פסוקים ג, כג).

מה קרה?	מי? מה?
● נעשו ציפוי למזבח	● דתן ואבירם ובתיהם
● הוציא פרח, ציץ ושקדים	● חמישים ומאתיים מקריבי הקטורת
● נבלעו באדמה וירדו חיים שאולה	● מחתות הנחושת שלהם
● אש יצאה מאת ה' ואכלה אותם	● מטה אהרן

תשובה: דתן ואבירם ובתיהם – נבלעו באדמה • מקריבי הקטורת – אש אכלה אותם • המחתות – ציפוי למזבח • מטה אהרן – פרח, ציץ ושקדים.

איתור בפסוק

2. מה רצה ה' להשיג בעזרת המטה שיפרח? העתק מפרק יז, פסוק כ.

תשובה: "וְהִשְׁכַּתִּי מֵעַלִּי אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

3. השלם מפרק יז, פסוק כג: "וַיֵּצֵא פָּרַח וַיֵּצֵץ צִיץ וַיִּגְמַל שְׁקָדִים"

השלמה

4. השלם לפי פרק יז, פסוקים ו-יז.

ממחרת התלוננה העדה על משה ועל אהרן ואמרה: "אתם המתם את-עם ה'". פרצה מגפה, ואהרן רץ עם מחתה ובה קטורת ועמד בין המתים ובין החיים. מתו במגפה 14,700 איש.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם - הָנִיחַ בְּאֶמְצָע; שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ: מִפְּנֵי שֶׁהֵנִיחוּ בְּצֶד שְׂכִינָה פָּרַח

5. קרא את רש"י על פרק יז, פסוק כא, וענה.

(א) מה קשה לרש"י? למה הכתוב מספר היכן היה מטה אהרן - "בְּתוֹךְ מִטּוֹתָם"

(ב) מה היו אומרים אילו הונח המטה בצד? שפרח רק מפני שהיה קרוב לשכינה

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
מחתות החוטאים נזרקו מחוץ למחנה.	לא נכון	הן רוקעו ונעשו ציפוי למזבח, לזיכרון (יז, ג-ד).
הקטורת עצרה את המגפה.	נכון	—
על מטה לוי נכתב שם משה.	לא נכון	על מטה לוי נכתב שם אהרן (יז, יח).
משה הניח את המטות באוהל מועד לפני ה'.	נכון	—

שאלת חשיבה

6. ה' ציווה להשאיר את מטה אהרן "לְמִשְׁמֶרֶת לְאוֹת" (יז, כה). מה יזכיר המטה לבני ישראל בכל הדורות?

תשובה: תשובה אפשרית: שה' בחר באהרן ובבניו לכהונה, ולכן אין להתלונן ולחלוק עליהם עוד.

צייר

צייר את מטה אהרן ובו פרח, ציץ ושקדים.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

22

פרק יח – מתנות כהונה

במדבר פרק יח • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(יב) כל חלב יצהר וכל־חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר־יתנו לה' לך נתתים: (יג) בכורי כל־אשר בארצם אשר־יביאו לה' לך יהיה כל־טהור בביתך יאכלנו: (יד) כל־חרם בישאל לך יהיה:

(במדבר פרק י"ח, פסוקים י"ב-י"ד)

השלמה בטבלה

1. מי נותן את המתנה ומי מקבל אותה? השלם בעזרת מחסן המילים.

מחסן מילים

בני ישראל • הכהנים • הלויים

המתנה	מי נותן?	מי מקבל?
תרומה מן היצהר, התירוש והדגן – "ראשיתם" (פסוק יב)	<u>בני ישראל</u>	<u>הכהנים</u>
ביכורים – הפירות הראשונים (פסוק יג)	<u>בני ישראל</u>	<u>הכהנים</u>
מעשר (פסוק כא)	<u>בני ישראל</u>	<u>הלויים</u>
"מעשר מן־המעשר" (פסוקים כו, כח)	<u>הלויים</u>	<u>הכהנים – אהרן הכהן</u>

איתור בפסוק

2. בשביל מה מקבלים הלויים את המעשר? העתק מפסוק כא.

תשובה: "חֲלֹף עֲבֹדְתָם אֲשֶׁר־הֵם עֹבְדִים אֶת־עֲבֹדַת אֱהֹל מוֹעֵד"

3. כמה כסף נותנים בפדיון בכור אדם, ומאיזה גיל? (פסוק טז) חמישה שקלים, מבן חודש

רש"י מפרש

רש"י מפרש

ואני הנה נתתי לך – בשמחה. לשון שמחה הוא זה... אף כאן, לפי שבא קרח וערער כנגד אהרן על הקהנה, בא הכתוב ונתן לו עשרים וארבע מתנות קהנה בברית מלח עולם. ולכך נסמכה פרשה זו לקאן

4. קרא את רש"י על פרק יח, פסוק ח, וענה.

(א) איזו מילה בפסוק היא "לשון שמחה"? הנה

(ב) מה מוסיף רש"י - איך נתן ה' לאהרן את המתנות? בשמחה

(ג) מה קשה לרש"י - למה כתובה פרשת המתנות דווקא כאן? כי קרח ערער על כהונת אהרן, ולכן ה'

נתן לו 24 מתנות כהונה בברית מלח עולם

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
לכהנים יש נחלה גדולה בארץ ישראל.	לא נכון	לכהנים אין נחלה בארץ - ה' הוא חלקם ונחלתם (פסוק כ).
את בכור השור, הכבש והעז לא פודים - מקריבים אותם.	נכון	-
הלויים לא צריכים לתת דבר מן המעשר שקיבלו.	לא נכון	הם מפרשים "מעשר מן-המעשר" לאהרן הכהן.

מתח קו

5. מתח קו בין המילה לפירושה.

המילה	הפירוש
יצהר	יין חדש
תירוש	תבואה, חיטה
דגן	שמן
גורן	מקום שדשים בו את התבואה

תשובה: יצהר - שמן • תירוש - יין חדש • דגן - תבואה, חיטה • גורן - מקום שדשים בו את התבואה.

מן הכתוב אל החיים

6. בני ישראל נותנים מתנות לכהנים וללויים, שעובדים בשביל כולם במשכן. למי אנחנו יכולים להודות ולתת היום על עבודתו למעננו?

תשובה: תשובה אפשרית: למורים, להורים, לרב בית הכנסת או לעובדי בית הספר - לומר תודה, לעזור ולתת מתנה קטנה בשמחה.

דף עבודה

23

פרק יט – פרה אדומה

במדבר פרק יט • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ה) וְשָׂרַף אֶת-הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת-עֶרְהָ וְאֶת-בְּשָׂרָהּ וְאֶת-דָּמָהּ עַל-פְּרִשָּׁה יִשְׂרָף: (ו) וְלָקַח הַכֹּהֵן עֵץ אֲרָז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת וְהִשְׁלִיךְ אֶל-תּוֹךְ שְׂרַפַּת הַפָּרָה: (ז) וְכִבֵּס בְּגָדָיו הַכֹּהֵן וְרִחַץ בְּשָׂרוֹ בַּמִּים וְאַחֵר יָבֹא אֶל-הַמִּחֲנֶה וְטָמֵא הַכֹּהֵן עַד-הָעֶרֶב: (במדבר פרק י"ט, פסוקים ה'-ז')

השלמה

1. השלם מפסוק ב את התנאים של הפרה:

"פָּרָה אֲדָמָה תמימה אֲשֶׁר אֵין-בָּהּ מום אֲשֶׁר לֹא-עָלָה עָלֶיהָ על"

סדר אירועים

2. כתוב מספר מ-1 עד 5 לפי סדר המעשים בפרה (פסוקים ב-ט).

מספר	מה עושים?
<u>3</u>	אלעזר הכהן מזה מן הדם שבע פעמים אל מול אוהל מועד.
<u>1</u>	בני ישראל מביאים פרה אדומה תמימה.
<u>5</u>	איש טהור אוסף את האפר ומניח אותו במקום טהור.
<u>2</u>	מוציאים את הפרה אל מחוץ למחנה ושוחטים אותה.
<u>4</u>	שורפים את הפרה, והכהן משליך לתוכה עץ ארז, אזוב ושני תולעת.

איתור בפסוק

3. מי שנגע במת טמא שבעה ימים (פסוק יא). העתק מפסוק יב: באילו ימים הוא מיטהר באפר הפרה?

תשובה: "ביום השלישי וביום השביעי"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

עץ אֲרָז וְאֵזוֹב וּשְׁנֵי תוֹלַעַת - ...וְאֲרָז הוּא הַגִּבֵּה מִכָּל הָאֵילָנוֹת, וְאֵזוֹב נִמְוֶה מִכָּל; סִימָן שֶׁהַגִּבֵּה שֶׁנִּתְגָּאָה וְחָטָא - יִשְׁפִּיל אֶת עֲצָמוֹ כְּאֵזוֹב וְתוֹלַעַת וְיִתְכַפֵּר לוֹ.

4. קרא את רש"י על פרק יט, פסוק ו, וענה.

א) השלם: הארז הוא הגבוה מכל העצים, והאזוב הנמוך מכולם.

(ב) מה מוסיף רש"י - מה צריך לעשות אדם שהתגאה וחטא? להשפיל את עצמו ולהיות עניו כאזוב, ואז יתכפר לו

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
את הפרה שורפים בתוך אוהל מועד.	לא נכון	שורפים אותה מחוץ למחנה (פסוקים ג, ה).
הכהן שעסק בפרה טמא עד הערב.	נכון	-
כלי פתוח בלי מכסה, שנמצא באוהל שיש בו מת - טמא.	נכון	-

מתח קו

5. מתח קו בין המילה לפירושה.

המילה	הפירוש
מום	צמח נמוך
על	מכסה מהודק היטב
אזוב	פגם בגוף הבהמה
צמיד פתיל	עץ שמניחים על צוואר הבהמה כשהיא עובדת

תשובה: מום - פגם בגוף • עול - עץ על צוואר הבהמה • אזוב - צמח נמוך • צמיד פתיל - מכסה מהודק.

שאלת חשיבה

6. פרה אדומה היא "חוקה" - מצווה שאיננו יודעים את טעמה (רש"י יט, ב). למה לדעתך אנחנו מקיימים גם מצוות שאיננו מבינים את טעמן?

תשובה: תשובה אפשרית: כי ה' ציווה, ואנחנו סומכים עליו ויודעים שהוא רוצה בטובתנו - כמו ילד שסומך על אביו גם כשאינו מבין כל דבר.

דף עבודה

24

פרק כ – מי מריבה

במדבר פרק כ, פסוקים א-יג • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ג) וַיָּרֶב הָעָם עִם־מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ גִּוְעֲנִי בְּגֹוע אֲחִינוּ לִפְנֵי ה': (ד) וְלָמָּה הִבֵּאתָם אֶת־קֹהֶל ה' אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה לָמוּת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעִירָנוּ: (ה) וְלָמָּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֶתָּנוּ אֶל־הַמָּקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה לֹא מָקוֹם זֶרַע וְתֹאנָה וְגִפּוֹן וְרִמּוֹן וַיִּמַּס אֵין לְשָׁתוֹת: (במדבר פרק כ', פסוקים ג'-ה')

מי אמר? למי?

1. השלם בטבלה.

הדברים	מי אמר?	למי?
"וְלוֹ גִּוְעֲנִי בְּגֹוע אֲחִינוּ" (פסוק ג)	<u>העם</u>	<u>למשה</u>
"קח אֶת־הַמָּטָה וְהַקְהֵל אֶת־הָעֵדָה" (פסוק ח)	<u>ה'</u>	<u>למשה</u>
"שִׁמְעוּ־נָא הַמְרִיִּים" (פסוק י)	<u>משה</u>	<u>לקהל</u>
"יַעַן לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי" (פסוק יב)	<u>ה'</u>	<u>למשה ולאהרן</u>

השוואה בטבלה

2. השווה: מה ציווה ה' לעשות לסלע (פסוק ח), ומה עשה משה (פסוק יא)? העתק את המילים.

מה ציווה ה'?	מה עשה משה?
<u>"וְדַבַּרְתֶּם אֶל־הַסֵּלַע"</u>	<u>"וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע בַּמָּטָהוּ פַעַמִּים"</u>

איתור בפסוק

3. מה חסר לבני ישראל במקום? העתק מסוף פסוק ה.

תשובה: "וַיִּמַּס אֵין לְשָׁתוֹת"

4. מה היה העונש של משה ואהרן? העתק מפסוק יב.

תשובה: "לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקְהֵל הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וְאֵת בְּעִיָּרָם - מִכָּאן שֶׁחֵס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
פְּעָמִים - לְפִי שֶׁבְּרֵאשׁוֹנָה לֹא הוֹצִיא אֶלָּא טָפִין

5. קרא את רש"י על פרק כ, פסוקים ח ו-יא, וענה.

(א) מה קשה לרש"י? **למה ה' מזכיר גם את הבהמות - "וְאֵת בְּעִיָּרָם" - ולא רק את העדה**

(ב) מה לומדים מכאן? **שה' חס על ממונם של ישראל - גם על הבהמות שלהם**

(ג) לפי רש"י על המילה "פְּעָמִים": מה יצא מן הסלע בהכאה הראשונה? **רק טיפות מים**

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
מרים מתה במדבר צין, בקדש.	נכון	-
משה הכה את הסלע פעם אחת.	לא נכון	הוא הכה פעמיים - "פְּעָמִים" (פסוק יא).
אחרי ההכאה יצאו מים רבים, ושתו העדה ובהמתם.	נכון	-
משה ואהרן הלכו מפני הקהל אל פתח אוהל מועד ונפלו על פניהם.	נכון	-

מן הכתוב אל החיים

6. העם רב עם משה כשחסרו מים. איך אפשר לבקש דבר שחסר לנו בדרך טובה - בלי ריב ובלי תלונות?

תשובה: תשובה אפשרית: לבקש בנימוס ובשקט, להסביר מה חסר, להתפלל לה' ולהאמין שיעזור - ולא לצעוק או להאשים אחרים.

צייר

צייר את הסלע ואת המים הרבים שיצאו ממנו.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

25

פרק כ – אדום ומות אהרן

במדבר פרק כ, פסוקים יד-כט • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(יח) וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָדָם לֹא תַעֲבֹר בִּי פֶן־בְּחֶרֶב אֵצֶא לִקְרֹאתְךָ: (יט) וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּמַסְלָה נַעֲלָה וְאִם־מִיָּמִיד נִשְׁתָּה אָנִי וּמִקְנִי וְנִתְּתִי מִכָּרָם רַק אִין־דָּבָר בְּרָגְלִי אֶעֱבֹרָה: (כ) וַיֹּאמֶר לֹא תַעֲבֹר וַיֵּצֵא אָדָם לִקְרֹאתוֹ בָּעָם כָּבֵד וּבִיד חֲזָקָה: (כא) וַיִּמָּאן אָדָם נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגִבְלוֹ וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו:
(במדבר פרק כ', פסוקים י"ח-כ"א)

איתור בפסוק

1. מה הבטיחו בני ישראל למלך אדום, אם ייתן להם לעבור בארצו? העתק מפסוק יז שלוש הבטחות.

תשובה: "לא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם" • "וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֶרֶץ" • "דָּרָה הַמֶּלֶךְ נִלְה"

2. מה ענה אדום? השלם מפסוק יח: "לא תַעֲבֹר בִּי פֶן־ בְּחֶרֶב אֵצֶא לִקְרֹאתְךָ"

3. מה עשו בני ישראל כשאדום סירב? (פסוק כא) בטו מעליו – הלכו בדרך אחרת ולא נלחמו בו

רש"י מפרש

רש"י מפרש

אָחִיד יִשְׂרָאֵל – מָה רָאָה לְהַזְכִּיר כָּאֵן אַחֲוָה? אֵלֶּא אָמַר לוֹ: אַחִים אֲנַחְנוּ, בְּנֵי אֲבִרְהָם...
קַח אֶת אַחֲוָה – בְּדַבְּרֵי נְחוּמִים. אָמַר לוֹ: אֲשֶׁרִיד שְׁתִּירָאָה כְּתִידָךְ נָתַן לְבִנְךָ...

4. קרא את רש"י על פרק כ, פסוקים יד-ו-כה, וענה.

(א) מה קשה לרש"י בפסוק יד? למה משה מזכיר כאן אחווה – "אָחִיד יִשְׂרָאֵל"

(ב) במה ישראל ואדום אחים, לפי רש"י? שניהם בני אברהם

(ג) מה מוסיף רש"י בפסוק כה – איך לקח משה את אהרן? בדברי נוחומים: "אשריך שתראה כתרך נתון לבנך"

סדר אירועים

5. כתוב מספר מ-1 עד 5 לפי הסדר (פסוקים כב-כט).

מספר	מה קרה?
<u>3</u>	משה מפשיט את אהרן את בגדיו ומלביש אותם את אלעזר בנו.
<u>1</u>	בני ישראל נוסעים מקדש ובאים אל הור ההר.
<u>4</u>	אהרן מת בראש ההר, ומשה ואלעזר יורדים מן ההר.
<u>2</u>	משה, אהרן ואלעזר עולים אל הור ההר לעיני כל העדה.
<u>5</u>	כל בית ישראל בוכים את אהרן שלושים יום.

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בגדי הכהונה של אהרן ניתנו לאלעזר בנו.	נכון	—
בני ישראל נלחמו באדום ועברו בארצו.	לא נכון	אדום סירב, ובני ישראל נטו מעליו (פסוק כא).
אהרן מת בהור ההר, על גבול ארץ אדום.	נכון	—

מן הכתוב אל החיים

6. כל בית ישראל בכו על אהרן, כי הוא היה רודף שלום ומשכין אהבה בין אנשים שרבו. איך אפשר להיות "רודף שלום" בבית או בכיתה?

תשובה: תשובה אפשרית: לעזור לשני חברים שרבו להשלים, לדבר על כל אחד מהם בטוב, לוותר ולא להוסיף שמן למדורה.

דף עבודה

26

פרק כא – הנחש הנחושת ושירת הבאר

במדבר פרק כא, פסוקים א-כ • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(א) וישמע הכנעני מלך־עַרְד יֵשֶׁב הַנֶּגֶב כִּי בָא יִשְׂרָאֵל דֶּרֶךְ הָאֲתָרִים וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב מִמָּוֶן שָׁבִי: (ב) וַיֵּדֶר יִשְׂרָאֵל נָדָר לַה' וַיֹּאמֶר אֲסִי־נָתַן וַתֵּתֶן אֶת־הָעַם הַזֶּה בְּיָדִי וְהִחַרְמֹתִי אֶת־עָרֵיהֶם: (ג) וַיִּשְׁמַע ה' בְּקוֹל יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן אֶת־הַכֶּנְעָנִי וַיַּחַרֶם אֶתְהֶם וְאֶת־עָרֵיהֶם וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם חֶרְמָה:

(במדבר פרק כ"א, פסוקים א'-ג')

השלמה

1. השלם לפי פסוקים א-ג.

מלך ערד הכנעני נלחם בישראל ושהה ממנו שבי. ישראל נדרו נדר לה', וה' שמע בקולם ונתן את הכנעני בידם. שם המקום נקרא חרמה.

סדר אירועים

2. כתוב מספר מ-1 עד 5 לפי הסדר (פסוקים ד-ט).

מספר	מה קרה?
<u>2</u>	ה' שולח בעם את הנחשים השרפים.
<u>4</u>	משה עושה נחש נחושת ושם אותו על הנס.
<u>1</u>	העם מדברים באלקים ובמשה ומתלוננים על הלחם ועל המים.
<u>5</u>	מי שנשך הנחש והביט אל נחש הנחושת – חי.
<u>3</u>	העם אומרים "חֲטָאנו", ומשה מתפלל בעדם.

איתור בפסוק

3. על איזה לחם התלונן העם? העתק מסוף פסוק ה.

תשובה: "וּנְפָשֵׁנוּ קָצָה בְּלֶחֶם הַקָּלָקָל"

4. השלם מפסוק יח: "בְּאֵר חֲפָרוֹהָ שרים כְּרוּהָ נדיבי העם"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

נחש נחשת – לא נאמר לו לעשותו של נחשת; אלא אמר משה: הקדוש ברוך הוא קורא נחש, ואני אעשנו של נחשת, לשון נופל על לשון

5. קרא את רש"י על פרק כא, פסוק ט, וענה.

(א) מה קשה לרש"י? **ה' אמר רק "עשה לב שרף" – למה עשה משה את הנחש דווקא מנחוש?**

(ב) מה עונה רש"י? **ה' קרא לו "נחש", ומשה עשה אותו מ"נחוש" – לשון נופל על לשון, מילים**

דומות

המסע במדבר

6. היכן חנו בני ישראל? כתוב מספר מ-1 עד 4 לפי סדר החניות (פסוקים י-ג).

נחל זרד	אבת	מעבר ארנון	עיי העברים
<u>3</u>	<u>1</u>	<u>4</u>	<u>2</u>

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בני ישראל הקיפו את ארץ אדום, כי אדום לא נתן להם לעבור.	נכון	–
משה עשה את נחש הנחוש ושם אותו בתוך אוהל מועד.	לא נכון	הוא שם אותו על הנס – עמוד גבוה (פסוק ט).
ארנון הוא הגבול בין מואב ובין האמורי.	נכון	–

מן הכתוב אל החיים

7. העם קרא למן "הלחם הקלוקל", אף שקיבלו אותו בנס בכל יום. איך אפשר להיזהר מכפיות טובה ולהודות על מה שיש לנו?

תשובה: תשובה אפשרית: לשים לב לטוב שמקבלים בכל יום, לומר תודה להורים ולמורים, לברך על המזון בכוונה ולא להתלונן על דברים קטנים.

דף עבודה

27

פרק כא – סיחון ועוג

במדבר פרק כא, פסוקים כא-לה • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(לא) וישב ישראל בארץ האמרי: (לב) וישלח משה לרגל את-יעזר וילכדו בנתיה ויורש את-האמרי אשר-שם:

(במדבר פרק כ"א, פסוקים ל"א-ל"ב)

השוואה בטבלה

1. השווה בין שתי המלחמות. השלם בטבלה.

עוג	סיחון	
<u>הבשן</u>	<u>האמורי</u>	מלך של...
<u>באדרעי</u>	<u>ביהצה</u>	היכן נלחם בישראל?
<u>לא נאמר – עוג יצא מיד למלחמה (פסוק לג)</u>	<u>כן (פסוק כא)</u>	האם ישראל שלחו אליו מלאכים לבקש לעבור?
<u>ירשו את ארצו</u>	<u>ירשו את ארצו מארנון עד יבק</u>	מה עשו ישראל בסוף המלחמה?

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק לה את המילים שמלמדות שמכל צבא עוג לא נשאר איש.

תשובה: "עד-בלתי השאירו שריד"

3. מה הייתה העיר של סיחון? השלם מפסוק כו: "כי חשבון עיר סיחון מלך האמרי הוא"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

כי עז – ומהו חזקו? התבארתו של הקדוש ברוך הוא, שאמר להם: "אל תצרום" וישלח משה לרגל את יעזר וגומר – המרגלים לכדוה; אמרו: לא נעשה פראשונים, בטוחים אנו בכם תפלתו של משה להלחם

4. קרא את רש"י על פרק כא, פסוקים כד ו-לב, וענה.

(א) למה לא כבשו ישראל את ארץ בני עמון? מה היה ה"חוזק" של גבולם? ה' הזהיר את ישראל: "אלתצורם" – אל תילחמו בהם

(ב) מה קשה לרש"י בפסוק לב? משה שלח רק מרגלים – ומי לכד את יעזר?

(ג) מה עונה רש"י? המרגלים עצמם לכדו אותה, כי בטחו בכוח תפילתו של משה

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
סיחון לקח את חשבון ממלך מואב הראשון.	נכון	–
ישראל כבשו גם את ארץ בני עמון.	לא נכון	הם עצרו בגבול בני עמון, "כִּי עַז גָּבֹל בְּנֵי עַמּוֹן" (פסוק כד).
סיחון נתן לישראל לעבור בגבולו בשלום.	לא נכון	סיחון לא נתן, ויצא להילחם בישראל (פסוק כג).
ישראל ישבו בכל ערי האמורי.	נכון	–

מן הכתוב אל החיים

5. המרגלים שנשלחו ליעזר אמרו: "לא נעשה כראשונים". מה למדו מן הטעות של המרגלים בפרשת שלח? ומה אפשר ללמוד מהם על תיקון טעויות?

תשובה: תשובה אפשרית: המרגלים הראשונים פחדו ולא בטחו בה'; אלה בטחו בה' ובתפילת משה והצליחו. גם אנחנו יכולים ללמוד מטעויות – לא לחזור עליהן אלא לתקן ולעשות טוב יותר.

מילים קשות – מתח קו

6. מתח קו בין המילה לפירושה.

המילה	הפירוש
בְּנֵי־הָעָם (פסוק כה)	● מי שנשאר בחיים
שָׂרִיד (פסוק לה)	● בחרב
לְפִי־חָרֶב (פסוק כד)	● כפרים הסמוכים לעיר (רש"י)

תשובה: בנותיה – כפרים הסמוכים לעיר • שריד – מי שנשאר בחיים • לפי חרב – בחרב.

דף עבודה

28

פרק כב – בלק שולח לבלעם

במדבר פרק כב, פסוקים ב-כא • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) וַיֵּרָא בָּלָק בֶּן־צְפּוֹר אֶת כָּל־אֲשֶׁר־עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאַמְרֵי: (ג) וַיָּגֵר מוֹאָב מִפְּנֵי הָעָם מֵאֲדָם כִּי רַב־הוּא וַיִּקְחַץ מוֹאָב מִפְּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) וַיֹּאמֶר מוֹאָב אֶל־זַקְנֵי מְדִיָּן עַתָּה יִלְחָכוּ הַקָּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֹתֵינוּ כְּלַחֵךְ הַשּׁוֹר אֶת יֶרֶק הַשָּׂדֶה וּבָלָק בֶּן־צְפּוֹר מֶלֶךְ לְמוֹאָב בָּעֵת הַהוּא: (ה) וַיִּשְׁלַח מְלָאכִים אֶל־בָּלָעַם בֶּן־בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל־הַנֶּהָר אֲרָץ בְּנֵי־עַמּוֹ לְקַרְאֵלּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יָצָא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כֹסֶה אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי: (ו) וְעַתָּה לְכֶ־נָּא אָרְה־לִּי אֶת־הָעָם הַזֶּה כִּי־עָצוּם הוּא מִמֶּנִּי אוֹלִי אוֹכַל נֶכְה־בוּ וְאֶגְרֹשְׁנוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי יִזְעַתִּי אֶת אֲשֶׁר־תִּבְרָךְ מִבְּרָךְ וְאֲשֶׁר תֵּאָר יוֹאֵר: (במדבר פרק כ"ב, פסוקים ב'-ו')

איתור בפסוק

1. העתק מפסוק ג את המילים שמסבירות מדוע פחד מואב מבני ישראל.

תשובה: "כִּי רַב־הוּא"

2. בלק שלח לבלעם תיאור של עם ישראל. העתק מפסוק ה שני דברים שאמר עליהם.

תשובה: "הִנֵּה כֹסֶה אֶת־עֵינֵי הָאָרֶץ"; "וְהוּא יֹשֵׁב מִמְּלִי"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

אֶל זַקְנֵי מְדִיָּן - וְהֵלֵא מַעֲוָלָם הָיוּ שׁוֹנְאִים זֶה אֶת זֶה... אֵלֶּא מִיִּרְאָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ שְׁלוֹם בִּינִיָּהֶם... אָמְרוּ לָהֶם: אֵין כָּחוֹ אֵלֶּא בְּפִי

3. מה קשה לרש"י? מואב ומדין היו שונאים זה את זה מאז ומעולם. מדוע פנה מואב דווקא אל זקני מדין?

תשובה: מפחד ישראל עשו שלום ביניהם. משה גדל במדין, ולכן שאלו אותם מה כוחו, ושמעו ש"אין כוחו אלא בפיו".

4. לפי רש"י, מדוע בחרו מואב ומדין דווקא בבלעם? הקף:

א. כי בלעם היה גיבור מלחמה

ב. כי רצו להילחם בישראל באדם שכוחו בפיו – כמו משה

ג. כי בלעם גר קרוב אליהם

מי אמר? למי?

5. השלם בטבלה.

הדברים	מי אמר?	למי?
"לִיבוּ פֹה הַלֵּילָה"	<u>בלעם</u>	<u>לזקני מואב ומדין</u>
"מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ"	<u>ה'</u>	<u>לבלעם</u>
"לָכוּ אֶל־אֲרָצְכֶם"	<u>בלעם</u>	<u>לשרי בלק</u>
"אֶל־נָא תִמְנַע מִהֲלֹךְ אֵלַי"	<u>בלק (בפי שליחיו)</u>	<u>לבלעם</u>

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בלק שלח אל בלעם שליחים רק פעם אחת.	לא נכון	שלח פעמיים; בפעם השנייה "שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבָּדִים מֵאֵלֶּה" (פסוק טו).
ה' אמר לבלעם בלילה הראשון ללכת עם השרים.	לא נכון	ה' אמר: "לא תֵּלֶךְ עִמָּהֶם" (פסוק יב).
בלעם אמר שגם בעבור בית מלא כסף וזהב לא יעבור את פי ה'.	נכון	—

שאלת חשיבה

6. בלק ביקש רק לגרש את ישראל מן הארץ, ובלעם אמר "וְגִרְשְׁתִּיו" – מן העולם (רש"י על פרק כב, פסוק יא). מה למדנו מכך על בלעם?

תשובה: תשובה אפשרית: בלעם שנא את ישראל עוד יותר מבלק – הוא רצה להשמיד אותם לגמרי, ולא רק להרחיק אותם.

7. בלעם אמר "לא אוֹכֵל לַעֲבֹר אֶת־פִּי ה'", אבל ביקש שוב ושוב רשות ללכת. האם לדעתך באמת רצה לעשות את רצון ה'? נמק.

תשובה: תשובה אפשרית: לא באמת. הוא ידע שה' אינו רוצה שיקלל, אבל רצה בכסף ובכבוד, ולכן ניסה שוב ושוב לקבל רשות.

דף עבודה

29

פרק כב - האתון והמלאך

במדבר פרק כב, פסוקים כב-לה • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(כג) וַתֵּרָא הָאֶתֹן אֶת־מֶלֶאךָ ה' נֹצֵב בְּדֶרֶךְ וְחֹרֵבוֹ שְׁלוּפָה בְּיָדוֹ וַתֵּט הָאֶתֹן מִן־הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה וַיֵּךְ בָּלֶעָם אֶת־הָאֶתֹן לְהַטִּיחַ הַדֶּרֶךְ: **(כד)** וַיַּעֲמֵד מֶלֶאךָ ה' בְּמִשְׁעוֹל הַכֹּרֵמִים גָּדֵר מִזֶּה וְגָדֵר מִזֶּה: **(כה)** וַתֵּרָא הָאֶתֹן אֶת־מֶלֶאךָ ה' וַתֵּלַחֵץ אֶל־הַקִּיר וַתֵּלַחֵץ אֶת־רֹגֶל בָּלֶעָם אֶל־הַקִּיר וַיִּסֹּף לְהַכֹּתָהּ:

(במדבר פרק כ"ב, פסוקים כ"ג-כ"ה)

שלוש פעמים בדרך

1. מלאך ה' עמד בדרך שלוש פעמים. השלם בטבלה מה עשתה האתון בכל פעם (פסוקים כג-כז).

איפה עמד המלאך?	מה עשתה האתון?	מה עשה בלעם?
בדרך	<u>נטתה מן הדרך והלכה בשדה</u>	<u>היכה אותה</u>
במשעול הכרמים	<u>נלחצה אל הקיר ולחצה את רגל בלעם</u>	<u>היכה אותה שוב</u>
במקום צר	<u>רבצה תחת בלעם</u>	<u>היכה אותה במקל</u>

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק כט מה היה בלעם עושה לאתון, לו הייתה בידו חרב.

תשובה: "כִּי עָתָה הִרְגָתִיךָ"

3. העתק מפסוק לב את השאלה שהמלאך שאל את בלעם.

תשובה: "עַל־מָה הִכִּיתָ אֶת־אֶתְנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רַגְלִים"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

לוֹ יֵשׁ חֶרֶב בְּיָדוֹ - גָּנוֹת גְּדוֹלָה הָיָה לוֹ דָּבָר זֶה בְּעֵינֵי הַשָּׂרִים: זֶה הוֹלֵךְ לַהֲרֹג אִמָּה שְׁלֵמָה בְּפִיו, וּלְאֶתֹן זֶה צָרִיךְ כָּלִי זֵינוֹ?

4. מה קשה לרש"י? מדוע הדברים "לוֹ יֵשׁ חֶרֶב בְּיָדוֹ" היו בושה גדולה לבלעם?

תשובה: בלעם הלך להשמיד עם שלם בדיבור של פיו, ואילו כדי להרוג אתון אחת הוא צריך חרב. השרים ראו שאין לו כוח באמת.

רש"י מפרש

וַתֵּרָא הָאֶתֹן - והוא לא ראה; שָׁנַתְּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רְשׁוּת לַבְּהֵמָה לְרֹאוֹת יוֹתֵר מִן הָאָדָם, שְׁמִתוֹךְ שֵׁשׁ בּוֹ דַּעַת, תִּטְרַף דַּעְתּוֹ כְּשִׁירָאָה מִזִּיקִין

5. לפי רש"י, מדוע ה' לא נתן לאדם לראות כמו הבהמה? כי לאדם יש דעת, והוא היה מתבלבל ("תיטרף דעתו") אילו ראה מזיקים

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בלעם ראה את המלאך כבר בפעם הראשונה.	לא נכון	רק האתון ראתה; בלעם ראה רק כשה' גילה את עיניו (פסוק לא).
בלעם הודה ואמר למלאך: "חֲטָאתִי".	נכון	—
המלאך אמר לבלעם לחזור לביתו.	לא נכון	המלאך אמר: "לֵךְ עִם־הָאֲנָשִׁים", אבל ידבר רק את מה שה' יאמר לו (פסוק לה).

שאלת חשיבה

6. לפי רש"י (פרק כב, פסוק לד), בלעם התפאר שהוא "יודע דעת עליון", ובסוף אמר בעצמו "לא ידעתי". מה רצה ה' להראות לבלעם ולשרי בלק?

תשובה: תשובה אפשרית: שבלעם אינו יודע דבר בלי ה'. אפילו אתון ראתה יותר ממנו, ואין לו כוח לקלל את מי שה' לא קילל.

מן הכתוב אל החיים

7. בלעם כעס והיכה את האתון בלי לשאול למה היא עוצרת. מה כדאי לעשות לפני שכועסים על מישהו?

תשובה: תשובה אפשרית: לעצור ולשאול מה קרה, לחשוב אם יש סיבה טובה להתנהגות שלו, ולדבר בנחת.

דף עבודה

30

פרק כג-כד - מה טובו אהליך יעקב

במדבר פרקים כג-כד • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(א) וַיֵּרָא בַלְעָם כִּי טוֹב בְּעֵינָי ה' לְבָרֵךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הָלַךְ כְּפַעַם-בְּפַעַם לְקִרְאֵת נְחָשִׁים וַיֵּשֶׁת אֶל-הַמִּדְבָּר פָּנָיו: (ב) וַיֵּשֶׂא בַלְעָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא אֶת-יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עֲלָיו רוּחַ אֱלֹקִים: (ג) וַיֵּשֶׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר נָאִם בַּלְעָם בְּנוֹ בָּעַר וְנָאִם הַגֹּבֵר שְׂתָם הָעֵין: (ד) נָאִם שָׁמַע אֲמַר־יָאֵל אֲשֶׁר מַחֲזֶה שְׂדֵי יַחֲזֶה נָפֹל וּגְלוּי עֵינָיִם: (ה) מֶה-טָבוֹ אֶהְיֶה יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתִּיךָ יִשְׂרָאֵל:

(במדבר פרק כ"ד, פסוקים א'-ה')

סדר אירועים

1. מספר את האירועים לפי הסדר, מ-1 עד 5.

מספר	האירוע
<u>3</u>	בלק לוקח את בלעם לשדה צופים, אל ראש הפסגה.
<u>1</u>	בלעם מבקש מבלק לבנות שבעה מזבחות.
<u>5</u>	בלעם רואה את ישראל שוכן לשבטיו ואומר "מֶה-טָבוֹ אֶהְיֶה".
<u>2</u>	בלעם אומר: "הֵן-עָם לְבָדָד יִשְׁכֹּן".
<u>4</u>	בלק לוקח את בלעם לראש הפעור.

מי אמר? למי?

2. השלם בטבלה.

הדברים	מי אמר?	למי?
"מֶה עֲשִׂיתָ לִי"	<u>בלק</u>	<u>לבלעם</u>
"הֲלֹא אֵת אֲשֶׁר יָשִׁים ה' בְּפִי אֹתוֹ אֶשְׁמֹר לְדָבָר"	<u>בלעם</u>	<u>לבלק</u>
"גַּם-קֹב לֹא תִקְבְּנוּ גַם-בָּרַךְ לֹא תִבְרַכְנוּ"	<u>בלק</u>	<u>לבלעם</u>
"בִּרְחֹלְךָ אֶל-מְקוֹמִי"	<u>בלק</u>	<u>לבלעם</u>

איתור בפסוק

3. העתק מפרק כד, פסוק א מה הבין בלעם לפני הברכה השלישית.

תשובה: "כִּי טוֹב בְּעֵינָי ה' לְבָרֵךְ אֶת-יִשְׂרָאֵל"

4. בסוף הברכה השלישית אמר בלעם דברים הדומים לברכת יצחק ליעקב. העתק אותם מפרק כד, פסוק ט.

תשובה: "מְבָרְכֶיךָ בָּרוּךְ וְאַרְרִיךָ אָרוּר"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

לא זעם ה' - אָנִי אֵין כָּחִי אֶלָּא שְׁאֲנִי יוֹדֵעַ לְכוֹן הַשָּׁעָה שֶׁהִקְדוּשׁ בָּרוּךְ הוּא כּוֹעֵס בָּהּ, וְהוּא לֹא כָּעַס כָּל הַיָּמִים הֵלְלוּ שְׁבָאֲתִי אֱלִיד

5. מה מוסיף רש"י? מה היה כל הכוח של בלעם, ומדוע לא הצליח הפעם?

תשובה: כוחו היה לדעת את השעה שבה ה' כועס. בכל הימים שבלעם בא אל בלק ה' לא כעס, ולכן לא יכול היה לקלל.

רש"י מפרש

בְּנִחָלִים נָטִיו - אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: מְבָרְכֹתֶיךָ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע אָנוּ לְמַדִּים מֶה הָיָה בְּלִבּוֹ לְסַלֵּל כְּשֶׁאָמַר לְהַשִּׁית אֶל הַמִּדְבָּר פָּנָיו... וּכְשֶׁהִפָּךְ הַמָּקוֹם אֶת פִּיו - בָּרַכְם מַעֲיִן אוֹתָם קָלְלוֹת שֶׁבִקֵּשׁ לוֹמַר

6. לפי רש"י, מה רצה בלעם באמת לומר, ומה יצא מפיו? רצה לקלל, וה' הפך את פיו - והוא בירך את ישראל מעין אותן קללות

שאלת חשיבה

7. בלק ניסה שלוש פעמים, ממקומות שונים. מה למדנו מכך שבכל פעם יצאה ברכה?

תשובה: תשובה אפשרית: אי אפשר לשנות את רצון ה' - לא במקום אחר, לא במזבחות ולא בכסף. מי שה' בירך - ברוך.

צייר

צייר את מחנה ישראל כפי שראה בלעם: כל שבט חונה במקומו, והפתחים אינם מכוונים זה מול זה.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

31

פרק כה - פנחס: בריתי שלום

במדבר פרק כה, פסוקים י-יח • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

בסוף פרשת בלק חטאו חלק מבני ישראל, ופרצה מגפה. פנחס קם ועשה מעשה לשם שמיים, והמגפה נעצרה.

נקרא בכתוב

(י) וַיִּדְבֹּר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יא) פִּינְחָס בֶּן־אֶלְעָזָר בֶּן־אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הָשִׁיב אֶת־חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת־קִנְאָתִי בְּתוֹכָם וְלֹא־כָלִיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי: (יב) לָכֵן אֶמַּר הֲנִי נָתַן לוֹ אֶת־בְּרִיתִי שְׁלוֹם: (יג) וְהִיָּתָה לוֹ וּלְזָרְעוֹ אֶחָדִיו בְּרִית כְּהֻנַּת עוֹלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְקִי וַיַּכְפֹּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(במדבר פרק כ"ה, פסוקים י'-י"ג)

מתח קו

1. מתח קו בין המילה מן הפסוק לבין פירושה.

פירוש
● השמדתי
● צאצאיו - הילדים והנכדים שלו
● כעסי
● השיג סליחה וכפרה

מן הפסוק
● חַמְתִּי
● כָּלִיתִי
● זָרְעוֹ
● וַיַּכְפֹּר

תשובה: חמתי - כעסי • כליתי - השמדתי • זרעו - צאצאיו • ויכפר - השיג סליחה וכפרה.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק יא את המילים שמלמדות מה היה קורה לבני ישראל אילולא פנחס.

תשובה: "וְלֹא־כָלִיתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי"

3. העתק מפסוק יג את הסיבה לשכרו של פנחס.

תשובה: "תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְקִי וַיַּכְפֹּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

את בריתי שלום - שתהא לו לברית שלום, כאדם המחזיק טובה וחסות למי שעושה עמו טובה. אף כאן, פרש לו הקדוש ברוך הוא שלומותיו

4. מה מוסיף רש"י? למה דומה הברית שה' נתן לפנחס?

תשובה: לאדם שמחזיק טובה (מכיר טובה) למי שעשה לו טובה. ה' כביכול "מכיר טובה" לפנחס ונותן לו שלום.

5. איזו מידה טובה אפשר ללמוד מכך לחיים שלנו? **הכרת הטוב - להודות למי שעשה לנו טובה**

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
פנחס היה נכדו של אהרן הכהן.	נכון	—
פנחס קיבל את הכהונה כבר כשנולד.	לא נכון	הוא קיבל "ברית כהנות עולם" רק עכשיו, בשכר מעשהו (פסוק יג; רש"י).
אחרי המעשה ציווה ה' על המדיינים: "צרו את המדיינים והכיתם אותם".	נכון	—

שאלת חשיבה

6. פנחס עשה מעשה קשה, ובכל זאת שכרו היה "שלום". מה הקשר בין מה שעשה לבין השלום?

תשובה: תשובה אפשרית: מעשהו עצר את המגפה והחזיר שלום בין ה' לבין ישראל; הוא עשה זאת לשם שמיים ולא מתוך כעס אישי.

7. הכתוב אומר "קנא לאלקינו" - בשביל ה', ולא בשביל עצמו. מדוע חשוב לבדוק לשם מה אנחנו עושים מעשה?

תשובה: תשובה אפשרית: אותו מעשה יכול להיות טוב או רע לפי הכוונה; מי שעושה לשם שמיים ולא בשביל כבוד או כעס - מעשהו רצוי לפני ה'.

דף עבודה

32

פרק כו - מפקד השנה הארבעים

במדבר פרק כו • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(נב) ויִדְבֹר ה' אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (נג) לָאֵלֶּה תַחֲלֹק הָאָרֶץ בְּנַחֲלָה בְּמִסְפַּר שְׁמוֹת: (נד) לָרֶב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמַּעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ אִישׁ לְפִי פָקֶדְיוֹ יִתֵּן נַחֲלָתוֹ: (נה) אַךְ־בְּגוֹרֵל יַחֲלֹק אֶת־הָאָרֶץ לְשְׁמוֹת מִטּוֹת־אֲבֹתָם יִנְחִלוּ: (נו) עַל־פִּי הַגּוֹרֵל תַּחֲלֹק נַחֲלָתוֹ בֵּין רֵב לַמַּעַט: (במדבר פרק כ"ו, פסוקים נ"ב-נ"ו)

נשווה את המפקדים

1. השלם בטבלה את מספר הנמנים בשני המפקדים, וכתוב אם השבט גדל או קטן.

השבט	מפקד ראשון (פרק א)	מפקד שני (פרק כו)	גדל / קטן
ראובן	46,500	<u>43,730</u>	<u>קטן</u>
שמעון	59,300	<u>22,200</u>	<u>קטן</u>
מנשה	32,200	<u>52,700</u>	<u>גדל</u>
כל ישראל	603,550	<u>601,730</u>	<u>קטן</u>

2. איזה שבט מבין השלושה קטן הכי הרבה? שמעון

איתור בפסוק

3. העתק מפסוק נד איך תחולק הארץ בין שבט גדול לשבט קטן.

תשובה: "לָרֶב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ וְלַמַּעַט תִּמְעִיט נַחֲלָתוֹ"

4. העתק מפסוק נה בעזרת מה תחולק הארץ.

תשובה: "אַךְ־בְּגוֹרֵל יַחֲלֹק אֶת־הָאָרֶץ"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

לָרֶב תִּרְבֶּה נַחֲלָתוֹ - לְשִׁבְט שֶׁהָיָה מְרֻבָּה בְּאוֹכְלוֹסִיּוֹ, נִתְּנוּ חֶלֶק רַב... לֹא עָשׂוּ אֲלָא עַל יְדֵי גּוֹרֵל; וְהַגּוֹרֵל הָיָה עַל פִּי רוֹחַ הַקֹּדֶשׁ... וְהַגּוֹרֵל עֲצָמוֹ הָיָה צוּחַ וְאוֹמֵר: אֲנִי הַגּוֹרֵל עֲלִיתִי לְגִבּוֹל פְּלוֹנִי לְשִׁבְט פְּלוֹנִי

5. מה קשה לרש"י? אם לשבט גדול נותנים חלק גדול - לשם מה צריך גם גורל?

תשובה: הגורל קבע איזה מקום בארץ יקבל כל שבט. הגורל היה על פי רוח הקודש - ואפילו "צווח" ואמר לאיזה שבט עלה כל גבול.

6. מה מוסיף רש"י? מדוע אף שבט לא יכול היה להתלונן על חלקו?

תשובה: כי ה' עצמו קבע את החלוקה - הגורל היה על פי רוח הקודש.

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
את המפקד הזה ערכו משה ואהרן.	לא נכון	משה ואלעזר הכהן (פסוק סג) - אהרן כבר נפטר.
הלויים נמנו מבין עשרים שנה, כמו כל ישראל.	לא נכון	הלויים נמנו מבין חודש, כי לא ניתנה להם נחלה (פסוק סב).
במפקד השני לא נשאר איש מן הנמנים במפקד הראשון, מלבד כלב ויהושע.	נכון	-

שאלת חשיבה

7. המפקד נערך ממש לפני הכניסה לארץ. מדוע היה חשוב לספור את העם דווקא עכשיו?

תשובה: תשובה אפשרית: כדי לחלק את הארץ לפי מספר האנשים בכל שבט; וגם להראות שה' שומר על עמו ויודע כמה נשארו אחרי המגפה, כמו רועה שסופר את צאנו.

צייר

צייר את מה שהכי אהבת ללמוד בדף הזה, וכתוב מתחת לציור מה ציירת.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

33

פרק כז – בנות צלפחד

במדבר פרק כז, פסוקים א-יא • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(א) ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה: (ב) ותעמדנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל-העדה פתח אהל-מועד לאמר: (ג) אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח כי-בחסדו מת ובנים לא-היו לו: (ד) למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו: (במדבר פרק כ"ז, פסוקים א'-ד')

שלשלת הדורות

1. השלם לפי פסוק א את הדורות מיוסף עד צלפחד (מן הסבא הגדול אל הנכד).

6	5	4	3	2	1
צלפחד	<u>חפר</u>	<u>גלעד</u>	<u>מכיר</u>	<u>מנשה</u>	יוסף

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק א את שמות בנות צלפחד.

תשובה: "מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה"

3. העתק מפסוק ג את המילים שמלמדות שאביהן לא היה בעדת קרח.

תשובה: "והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

כי אין לו בן - הא אם היה לו בן, לא היו תובעות כלום... מגיד שחכמניות היו

4. מה מוסיף רש"י? מה למדנו מכך שהבנות אמרו "כי אין לו בן"?

תשובה: שהן היו חכמות: הן ידעו שאם היה לאביהן בן, הבן היה יורש, ולכן ביקשו רק משום שלא היה לו בן.

רש"י מפרש

מחלה נעה וגומר - מגיד שכלן שקולות זו כזו, לפיכך שנה את סדרן

5. מה קשה לרש"י? בפרק לו נכתבו שמות הבנות בסדר אחר. מה מלמד שינוי הסדר? שכולן היו שקולות (חשובות) זו כזו

מי יורש?

6. השלם לפי פסוקים ח-י: אדם שמת - למי עוברת נחלתו?

(א) אם אין לו בן - לבתו

(ב) אם אין לו בת - לאחיו

(ג) אם אין לו אחים - לאחי אביו

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
משה ענה לבנות מיד, בלי לשאול את ה'.	לא נכון	"וַיִּקְרַב מֹשֶׁה אֶת־מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי ה'" (פסוק ה).
ה' אמר: "כֵּן בָּנוֹת צִלְפָּחַד דִּבַּרְתִּי".	נכון	-
בנות צלפחד היו משבט אפרים.	לא נכון	משבט מנשה בן יוסף (פסוק א).

שאלת חשיבה

7. הבנות ביקשו נחלה כדי "שלא יגרע שם אביהן". מה זה מלמד על הכבוד שלהן לאביהן?

תשובה: תשובה אפשרית: הן דאגו שזכרו ושמו של אביהן יישארו בעם ישראל גם אחרי מותו - זהו כיבוד אב גם אחרי פטירתו.

מן הכתוב אל החיים

8. הבנות באו בדרך מכובדת, עמדו לפני משה והזקנים והסבירו את בקשתן. מה אפשר ללמוד מהן על הדרך הנכונה לבקש דבר חשוב?

תשובה: תשובה אפשרית: לבקש בנימוס ובכבוד, להסביר את הסיבה בשקט ובהיגיון, ולפנות אל מי שיכול להכריע.

דף עבודה

34

פרק כז – מינוי יהושע

במדבר פרק כז, פסוקים יב-כג • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(טו) וַיִּדְבֹּר מֹשֶׁה אֶל־ה' לֵאמֹר: (טז) יִפְקֹד ה' אֱלֹקֵי הָרוּחַת לְכָל־בָּשָׂר אִישׁ עַל־הַעֲדָה: (יז) אֲשֶׁר־יֵצֵא לַפְּנִיָּהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לַפְּנִיָּהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת ה' כָּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעָה: (יח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ וְסָמַכְתָּ אֶת־יָדְךָ עָלָיו:

(במדבר פרק כ"ז, פסוקים ט"ז-י"ח)

מנהיג טוב – מה הוא עושה?

1. משה ביקש מה' מנהיג. השלם לפי פסוק יז מה יעשה המנהיג.

מחסן מילים

יְבִיאֵם • יֵצֵא • רֹעָה • יָבֹא

"אֲשֶׁר־יֵצֵא לַפְּנִיָּהֶם וְאֲשֶׁר יָבֹא לַפְּנִיָּהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֲדַת ה' כָּצֹאן אֲשֶׁר אֵין־לָהֶם רֹעָה".

רש"י מפרש

רש"י מפרש

אֲשֶׁר יֵצֵא לַפְּנִיָּהֶם – לא כְּדֶרֶךְ מַלְכֵי הָאֲמוֹת, שְׂיוֹשְׁבִים בְּבִתְיָהֶם וּמִשְׁלָחִין אֶת חִילּוֹתֵיהֶם לַמִּלְחָמָה

2. מה מוסיף רש"י? במה שונה מנהיג בישראל ממלכי האומות?

תשובה: מלכי האומות יושבים בבתייהם ושולחים את החיילים למלחמה; מנהיג בישראל יוצא בעצמו לפני העם, כמו משה שנלחם בסיחון ועוג.

רש"י מפרש

אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ – כְּאֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ, שְׂיוֹכֵל לְהִלָּךְ כִּנְגֵד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד

3. לפי רש"י, מה פירוש "אִישׁ אֲשֶׁר־רוּחַ בּוֹ"? מנהיג שיכול להתאים את עצמו לרוח (לדעה ולאופי) של כל

אחד ואחד

סדר אירועים

4. מספר את האירועים לפי הסדר, מ-1 עד 5.

מספר	האירוע
<u>2</u>	משה מבקש מה' שימנה איש על העדה.
<u>4</u>	משה מעמיד את יהושע לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה.
<u>1</u>	ה' אומר למשה לעלות אל הר העברים ולראות את הארץ.
<u>5</u>	משה סומך את ידיו על יהושע ומצווה אותו.
<u>3</u>	ה' אומר למשה: "קח־לְךָ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן".

איתור בפסוק

5. העתק מפסוק כא לפני מי יעמוד יהושע כדי לשאול באורים.

תשובה: "וְלִפְנֵי אֱלֹעָזָר הַכֹּהֵן יַעֲמֵד"

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
ה' אמר למשה לסמוך על יהושע שתי ידיים.	לא נכון	ה' אמר "וְסִמַּכְתָּ אֶת־יָדְךָ" - יד אחת; משה סמך בשתי ידיו, בעין יפה (רש"י פסוק כג).
משה ידע שלא ייכנס לארץ בגלל מי מריבה.	נכון	-
משה ביקש שבניו יהיו המנהיגים אחריו, וה' הסכים.	לא נכון	ה' בחר ביהושע, שלא מש מתוך האוהל (רש"י פסוק טז).

שאלת חשיבה

6. משה שמע שהוא עומד למות, ומיד דאג לעם ולא לעצמו. מה למדנו מכך על משה כמנהיג?

תשובה: תשובה אפשרית: משה אהב את העם ודאג להם יותר מאשר לעצמו; מנהיג אמיתי חושב על טובת הציבור.

7. יהושע לא זז מן האוהל ולמד ממשה כל הזמן. מדוע לדעתך דווקא הוא נבחר להיות המנהיג?

תשובה: תשובה אפשרית: כי שירת את משה בנאמנות ולמד ממנו את התורה ואת דרכי ההנהגה; מי שמתמיד ולומד מרבו ראוי להמשיך את דרכו.

דף עבודה

35

פרק כח-כט - קרבנות התמיד והמוספים

במדבר פרקים כח-כט • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ג) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' כְּבָשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה תְּמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תְּמִיד: (ד) אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָּיִם: (במדבר פרק כ"ח, פסוקים ג'-ד')

טבלת המוספים

1. השלם בטבלה את קרבנות המוסף לפי הפסוקים. (בכל מועד מלבד שבת הביאו גם שעיר עיזים אחד לחטאת).

המועד	פרים	אילים	כבשים	פסוק
שבת	—	—	<u>2</u>	כח, ט
ראש חודש	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>7</u>	כח, יא
פסח (בכל יום)	<u>2</u>	<u>1</u>	<u>7</u>	כח, יט
ראש השנה	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>7</u>	כט, ב
סוכות - יום ראשון	<u>13</u>	<u>2</u>	<u>14</u>	כט, יג
שמיני עצרת	<u>1</u>	<u>1</u>	<u>7</u>	כט, לו

2. עיין בטבלה: באיזה חג הקריבו הכי הרבה פרים? בסוכות

רש"י - מתח קו

רש"י מפרש

פרים - כִּנְגֹד אֲבִרָהֶם, שְׁנֵאֲמַר: "וְאֵל הַבֹּקֶר רֹץ אֲבִרָהֶם
אילים - כִּנְגֹד אֵילוֹ שֶׁל יִצְחָק
כבשים - כִּנְגֹד יַעֲקֹב

3. מה מוסיף רש"י? מתח קו בין הקרבן לבין האב שהוא מזכיר.

הקרבן	כנגד מי?
פְּרִים	יעקב
אֵילִים	אברהם
כִּבְשִׁים	יצחק

תשובה: פרים - אברהם • אילים - יצחק • כבשים - יעקב.

חשבון

4. בשבת הקריבו גם את שני כבשי התמיד וגם את המוסף (רש"י: המוספים הם "לֶבֶד אוֹתָן שְׁנֵי כִבְשִׁים שֶׁל עוֹלַת הַתִּמִּיד"). כמה כבשים הקריבו בשבת בסך הכול? 4

5. בראש חודש: כמה בהמות הקריבו במוסף, יחד עם השעיר? 11 (2 פרים, איל, 7 כבשים ושעיר)

איתור בפסוק

6. העתק מפרק כח, פסוק ד מתי הקריבו את שני כבשי התמיד.

תשובה: "אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר"; "וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם"

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
עולת התמיד קרבה רק בשבתות ובחגים.	לא נכון	בכל יום - "שְׁנַיִם לְיוֹם עֹלָה תִּמִּיד" (כח, ג).
בכל ימי פסח הקריבו אותו מוסף.	נכון	—
בכל יום מימי סוכות הקריבו מספר שווה של פרים.	לא נכון	בכל יום פחת מספר הפרים באחד: מ-13 ועד 7.

מן הכתוב אל החיים

7. היום אין לנו בית מקדש. מה אנחנו עושים במקום הקרבנות כדי להתקרב לה'?

תשובה: תשובה אפשרית: מתפללים - תפילת שחרית ומנחה כנגד התמידים, ותפילת מוסף בשבת, בראש חודש ובחגים; וגם לומדים את פרשת הקרבנות.

צייר

צייר את המזבח, ולידו את קרבן התמיד של הבוקר.

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

36

פרק ל – נדרים ושבועות

במדבר פרק ל, פסוקים ב-יז • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ב) וַיִּדְבֹר מֹשֶׁה אֶל־רְאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה': (ג) אִישׁ כִּי־יִדָּר נָדָר לַה' אֹו־הַשְּׁבַע שְׁבַעַה לְאַסֹּר אֶסֶר עַל־נַפְשׁוֹ לֹא יַחַל דָּבָרוֹ כְּכָל־הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה:

(במדבר פרק ל', פסוקים ב'-ג')

מילים קשות

1. מתח קו בין המילה מן הפרק לבין פירושה.

המילה	הפירוש
יָדָר נָדָר	● לא יעשה את דברו חולין
הַחֲרִישׁ	● ביטל את הנדר ומנע אותו
הִנִּיא	● שתק ולא אמר דבר
לֹא יַחַל דָּבָרוֹ	● יקבל על עצמו בפיו דבר כלפי ה'

תשובה: יָדָר נָדָר – יקבל על עצמו בפיו דבר כלפי ה' • הַחֲרִישׁ – שתק ולא אמר דבר • הִנִּיא – ביטל את הנדר ומנע אותו • לֹא יַחַל דָּבָרוֹ – לא יעשה את דברו חולין.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק ג את המילים שמלמדות שאדם צריך לקיים כל מילה שאמר.

תשובה: "כְּכָל־הַיֵּצֵא מִפִּי יַעֲשֶׂה"

3. העתק מפסוק ו: מה עושה ה' לבת שאביה ביטל את נדרה?

תשובה: "וְהָיָה יִסְלַח־לָהּ"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

נָדָר – הָאָמַר: הָרִי עָלַי קוֹנָם שְׁלֹא אוֹכֵל, או שְׁלֹא אֶעֱשֶׂה דָבָר פְּלוֹנִי... תִּלְמוּד לומר: לְאַסֹּר אֶסֶר, לְאַסֹּר אֶת הַמִּתָּר וְלֹא לְהַתִּיר אֶת הָאָסוּר (ספרי קנג).

4. מה מוסיף רש"י? האם אדם יכול לנדור נדר שיתיר לו לעשות דבר שהתורה אסרה? הקף:

- א. ☐ כן - כל מה שאדם אומר, חייב לקיים
 ב. ☒ לא - נדר יכול רק לאסור דבר מותר, ולא להתיר דבר אסור
 ג. ☐ כן - אבל רק אם נשבע שבועה

5. בעזרת רש"י, כתוב ליד כל משפט: "הנדר חל" או "הנדר אינו חל" (רש"י על פרק ל, פסוק ג).

מה אמר האדם?	האם הנדר חל?
"אני אוסר על עצמי לאכול ממתקים השבוע."	<u>הנדר חל</u>
"אני נודר לאכול מאכל שהתורה אסרה."	<u>הנדר אינו חל</u>
"אני אוסר על עצמי לשתות מיץ ענבים היום."	<u>הנדר חל</u>

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
משה לימד את פרשת הנדרים אחרי שה' ציווה אותו.	נכון	-
אב יכול לבטל את נדר בתו גם שבוע אחרי ששמע אותו.	לא נכון	רק ביום שבו שמע - "ביום ששמעו" (פסוק ו).
גם שבועה היא דרך לאסור דבר על עצמי.	נכון	-

שאלת חשיבה

6. המילה "יחל" באה מן המילה "חולין". מה ההבדל בין דיבור של "קודש" לדיבור של "חולין"? מדוע התורה רוצה שנתייחס למילים שלנו בכובד ראש?

תשובה: תשובה אפשרית: דיבור של קודש הוא דיבור שיש לו ערך ומקיימים אותו; דיבור של חולין נאמר סתם ונשכח. התורה מלמדת שמילה של אדם חשובה, ואנשים צריכים לסמוך על מה שהוא אומר.

מן הכתוב אל החיים

7. כתוב הבטחה טובה אחת שאתה רוצה לקיים השבוע (בבית או בכיתה). הוסף בסופה את המילים "בלי נדר".

תשובה: תשובה אישית (למשל: "אעזור לאמא לסדר את השולחן בשבת - בלי נדר").

דף עבודה

37

פרק לא – מלחמת מדין והכשרת כלים

במדבר פרק לא, פסוקים א-נד • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(כז) וְחָצִיתָ אֶת־הַמִּלְקוֹת בֵּין תַּפְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לַצָּבָא וּבֵין כָּל־הָעֵדָה: **(כח)** וְהִרְמִיתָ מִכֶּסֶּל־לֵה' מֵאֵת אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הַיְצָאִים לַצָּבָא אֶחָד נֶפֶשׁ מִחֲמֵשׁ הַמָּאוֹת מִן־הָאָדָם וּמִן־הַבָּקָר וּמִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן: **(כט)** מִמִּחְצִיתָם תִּקְחוּ וְנִתְּתָה לְאַלְעָזָר הַכֹּהֵן תְּרוּמַת ה': **(ל)** וּמִמִּחְצֵת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל תִּקַּח אֶחָד אֹחִי מִן־הַחֲמִשִּׁים מִן־הָאָדָם מִן־הַבָּקָר מִן־הַחֲמֹרִים וּמִן־הַצֹּאן מִכָּל־הַבְּהֵמָה וְנִתְּתָה אֹתָם לְלוֹוִים שְׁמֹרֵי מִשְׁמֶרֶת מִשְׁכָּן ה':

(במדבר פרק לא, פסוקים כ"ז-ל')

סדר אירועים

1. מספר את האירועים מ-1 עד 6 לפי הסדר בפרק.

מספר	מה קרה?
<u>4</u>	אלעזר הכהן לימד את החיילים את חוקת הכשרת הכלים.
<u>1</u>	ה' ציווה את משה לנקום את נקמת בני ישראל מן המדיינים.
<u>6</u>	שרי הצבא הביאו זהב לקרבן לה'.
<u>3</u>	החיילים הביאו את השלל אל המחנה בערבות מואב.
<u>5</u>	השלל חולק לשני חצאים.
<u>2</u>	יצאו לצבא אלף איש מכל מטה, ועמם פינחס.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק יב: לאן הביאו החיילים את השלל?

תשובה: "אֶל־הַמִּחָנֶה אֶל־עֶרְבַת מוֹאָב אֲשֶׁר עַל־יַרְדֵּן יְרֵחוֹ"

3. העתק מפסוק כג: איך מכשירים כלי שבא באש, ואיך כלי שאינו בא באש?

א) כלי שבא באש: "תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ"ב) כלי שאינו בא באש: "תַּעֲבִירוּ בַמַּיִם"

חשבון השלל

4. קרא את פסוקים כז-לז והשלם את הטבלה על הצאן.

השאלה	התשובה
כמה צאן היו בשלל בסך הכול? (פסוק לב)	<u>675,000</u>
לכמה חלקים חילקו את השלל? בין מי למי? (פסוק כז)	<u>לשניים – בין יוצאי הצבא לבין כל העדה</u>
כמה צאן קיבלו יוצאי הצבא? (פסוק לו)	<u>337,500</u>
מן החלק של החיילים לקחו אחד מכל... (פסוק כח)	<u>חמש מאות</u>
כמה צאן היו המכס לה', ולמי ניתנו? (פסוקים לז, מא)	<u>675 – לאלעזר הכהן</u>
מן החלק של העדה לקחו אחד מכל חמישים. למי נתנו אותם? (פסוק ל)	<u>ללויים, שומרי משמרת משכן ה'</u>

רש"י מפרש

רש"י מפרש

נקמת ה' – שְׁהַעֲוֹמֵד כְּנֶגֶד יִשְׂרָאֵל, כְּאֵלֹו עֹמֵד כְּנֶגֶד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
וַיִּקְחוּ אֶת כָּל הַשָּׁלָל וְגוֹמֵר – מִגִּיד שֶׁהָיוּ כְּשָׂרִים וְצַדִּיקִים, וְלֹא נִחְשְׁדוּ עַל הַגָּזֵל לְשָׁלֵחַ יָד בַּבָּזָה שֶׁלֹא
בְּרִשּׁוֹת

5. מה קשה לרש"י? ה' אמר "נקמת בני ישראל" (פסוק ב), ומשה אמר "נקמת ה'" (פסוק ג). כיצד מיישב רש"י? (רש"י על פרק לא, פסוק ג)

תשובה: מי שעומד נגד ישראל – כאילו עומד נגד הקב"ה; לכן נקמת ישראל היא גם נקמת ה'.

6. מה מוסיף רש"י על המילים "אֶת-כָּל-הַשָּׁלָל"? מה הן מלמדות על החיילים? (רש"י על פרק לא, פסוק יא)
שהיו כשרים וצדיקים, ולא לקחו לעצמם מן השלל בלי רשות

שאלת חשיבה

7. גם מי שלא יצא למלחמה קיבל חלק מן השלל, ומכל חלק ניתנה מתנה לה'. מה אפשר ללמוד מכך על שותפות בעם ישראל?

תשובה: תשובה אפשרית: כל העם שותפים – גם מי שנשאר במחנה שמר עליו והתפלל; והמתנה לה' מזכירה שהניצחון בא מאת ה'.

דף עבודה

38

פרק לב – בני גד ובני ראובן

במדבר פרק לב, פסוקים א-מב • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(לא) וַיַּעֲנוּ בְנֵי־גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן לְאֹמֶר אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֶל־עֲבָדָיךָ כֹּן נַעֲשֶׂה: (לב) נַחֲנוּ נַעֲבֹר חֲלוּצִים לִפְנֵי ה' אֶרֶץ כְּנָעַן וְאֶתְּנוּ אַחֲזָת נַחֲלָתְנוּ מֵעַבְר לִירְדֹן: (לג) וַיִּתֵּן לָהֶם מֹשֶׁה לִבְנֵי־גָד וּלְבְנֵי רְאוּבֵן וּלְחֹצִי שִׁבְט מְנַשֶּׁה בֶן־יוֹסֵף אֶת־מַמְלַכֶּת סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וְאֶת־מַמְלַכֶּת עֹוג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן הָאֶרֶץ לְעָרִיהָ בְּגִבְלֵת עָרֵי הָאֶרֶץ סָבִיב: (במדבר פרק ל"ב, פסוקים ל"א-ל"ג)

סדר אירועים

1. מספר את האירועים מ-1 עד 5 לפי הסדר בפרק.

מספר	מה קרה?
<u>3</u>	בני גד ובני ראובן הציעו לצאת חלוצים לפני אחיהם.
<u>1</u>	בני גד ובני ראובן ראו שארץ יעזר וארץ גלעד היא מקום מקנה.
<u>5</u>	בני גד ובני ראובן בנו ערים וגדרות צאן בעבר הירדן.
<u>2</u>	משה הוכיח אותם, והשווה אותם למרגלים.
<u>4</u>	משה ציווה את אלעזר ואת יהושע על התנאי.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק כח: את מי ציווה משה לשמור על התנאי? (שניים)

תשובה: "את אלעזר הכהן ואת יהושע בן־נון"

3. העתק מפסוק לג: איזה שבט נוסף קיבל נחלה בעבר הירדן?

תשובה: "ולחצי שבט מנשה בן־יוסף"

מתח קו

4. מי בנה או כבש את המקום? מתח קו (פסוקים לד-מב).

המקום	מי?
דיבון ועטרות	יאיר בן־מנשה
חשבון וקריתים	בני גד
חזת יאיר	נבח
קנת	בני ראובן

תשובה: דיבון ועטרות - בני גד • חשבון וקריתים - בני ראובן • חזת יאיר - יאיר בן מנשה • קנת - נובח.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

והיצא מפיכם תעשו - ...שְׁמֹשׁה לֹא בָקַשׁ מֵהֶם אֶלָּא "וְנִכְבְּשָׁה וְאַחַר תֵּשְׁבוּ" ... וְהֵם קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם "עַד הַתְּנַחֵל" ... הָרִי הוֹסִיפוּ לְהִתְעַבֵּב שְׁבַע שָׁחֲלָקוֹ. וְכֵן עָשׂוּ.

5. מה מוסיף רש"י? השלם בטבלה (רש"י על פרק לב, פסוק כד).

מה ביקש משה?	עד מתי יישארו עם אחיהם?
מה קיבלו על עצמם?	<u>עד שתיכבש הארץ - "וְנִכְבְּשָׁה וְאַחַר תֵּשְׁבוּ"</u>
כמה שנים נוספות נשארו?	<u>עד שכל בני ישראל ינחלו - "עַד הַתְּנַחֵל"</u>
	<u>שבע שנים - שנות החלוקה</u>

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
ארץ סיחון וארץ עוג ניתנה לשבטים שישבו בעבר הירדן.	נכון	-

שאלת חשיבה

6. בפרק ל למדנו: "כָּכָל־הֵיָצָא מִפִּי יַעֲשֶׂה", ובפרק לב אמר משה: "וְהֵיָצָא מִפִּיכם תַּעֲשׂוּ". מה הקשר בין שני הפסוקים? מה למדו בני גד ובני ראובן מכך?

תשובה: תשובה אפשרית: שני הפסוקים מלמדים שצריך לקיים כל מה שמבטיחים. בני גד ובני ראובן הבטיחו להילחם עם אחיהם, וקיימו - ואף הוסיפו על מה שביקש משה.

דף עבודה

39

פרק לג - מסעי בני ישראל

במדבר פרק לג, פסוקים א-נו • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(לז) ויסעו מקדש ויחנו בהר הקר בקצה ארץ אדום: **(לה)** ויעל אהרן הכהן אל-הר הקר על-פי ה' ויקמת שם בשנת הארבעים לצאת בני-ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש: **(לט)** ואהרן בן-שלש ועשרים ומאת שנה במותו בהר הקר: (במדבר פרק לג, פסוקים ל"ז-ל"ט)

מאין ולאן?

1. קרא כל פסוק והשלם: מאיזה מקום נסעו, והיכן חנו? בעמודה האחרונה כתוב מה קרה שם (היעזר במחסן המילים).

מחסן מילים

עברו בתוך הים • קיבלו את התורה • נפטר אהרן הכהן • שם נשלחו המרגלים

פסוק	נסעו מ...	חנו ב...	מה קרה שם?
ח	<u>פני החירת</u>	<u>מרה</u>	<u>עברו בתוך הים</u>
טו	<u>רפידם</u>	<u>מדבר סיני</u>	<u>קיבלו את התורה</u>
יח	<u>חצרת</u>	<u>רתמה</u>	<u>שם נשלחו המרגלים</u>
לז	<u>קדש</u>	<u>הר הקר</u>	<u>נפטר אהרן הכהן</u>

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק לח את התאריך שבו נפטר אהרן.

תשובה: "בשנת הארבעים לצאת בני-ישראל מארץ מצרים בחדש החמישי באחד לחדש"

3. בן כמה היה אהרן במותו? (פסוק לט) בן מאה עשרים ושלוש שנים

רש"י מפרש

רש"י מפרש

ויחנו ברתמה - על שם לשון הרע של מרגלים

וישמע הכנעני - ללמדך שמיתת אהרן היא השמועה, שנסתלקו ענני כבוד, וכסבור שנתנה רשות להלחם בישראל. לפיכך חזר וכתבה

4. לפי רש"י, על שם מה נקרא המקום "רְתֵמָה"? (רש"י על פרק לג, פסוק יח) על שם לשון הרע של המרגלים

5. מה קשה לרש"י בפסוק מ? הסיפור על מלך ערד כבר נכתב בפרק כא. הקף את תשובת רש"י:

א. ☐ כדי לספר שמלך ערד ניצח

ב. ☒ כדי ללמד שהשמועה ששמע הייתה מיתת אהרן, ושענני הכבוד הסתלקו

ג. ☐ כדי לספר שבני ישראל פחדו

6. מה חשב מלך ערד כששמע את השמועה? שניתנה לו רשות להילחם בישראל

☒ נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
בני ישראל יצאו מרעמסס ממחרת הפסח.	נכון	—
באילם לא היו מים בכלל.	לא נכון	באילם היו שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים (פסוק ט).
אהרן נפטר בהר סיני.	לא נכון	בהר ההר, בקצה ארץ אדום (פסוקים לז-לח).

☒ שאלת חשיבה

7. במרה המים היו מרים, ומיד אחריה הגיעו בני ישראל לאילם - מקום של מעיינות ותמרים. מה אפשר ללמוד מכך על רגעים קשים בחיים?

תשובה: תשובה אפשרית: אחרי קושי מגיע לעיתים קרובות רגע טוב; ה' מלווה אותנו בדרך, וצריך להמשיך ללכת בביטחון.

☒ ציור

צייר את אילם - שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים.
ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

40

פרק לד – גבולות הארץ

במדבר פרק לד, פסוקים א-כט • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(י) והתאזייתם לכם לגבול קדמה מחצר עינן שפמה: (יא) וירד הגבל משפם הרבלה מקדם לעין וירד הגבל ומחה על-פתף ים-כנרת קדמה: (יב) וירד הגבול הירדנה והיו תוצאתיו ים המלח זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה סביב:
(במדבר פרק לד, פסוקים י-י"ב)

משימת מפה

1. לפני המפה של ארץ ישראל. כתוב בכל צד של המפה את שם הרוח: צפון, דרום, מזרח, מערב. אחר כך השלם בטבלה איזה מים נמצאים בכל גבול.

המים שבגבול	הגבול
<u>הים הגדול – הים התיכון</u>	גבול ים – מערב (פסוק ו)
<u>ים כנרת, הירדן, ים המלח</u>	גבול קדמה – מזרח (פסוקים יא-יב)
<u>קצה ים המלח</u>	גבול נגב – דרום (פסוק ג)

תשובה: על המפה: צפון – למעלה, דרום – למטה, מערב – בצד הים הגדול, מזרח – בצד הירדן.

איתור בפסוק

2. העתק מפסוק יג: למי תינתן הארץ בגורל?

תשובה: "לתשעת המטות וחצי המטה"

3. העתק מפסוק יב את המילים שבהן מסתיים תיאור הגבולות.

תשובה: "זאת תהיה לכם הארץ לגבלתיה סביב"

רש"י מפרש

רש"י מפרש

קדמה מזרחה - אל פני העולם, שהם במזרח; שרום מזרחית קרויה פנים, ומערבית קרויה אחר, לפיכך דרום לימין וצפון לשמאל.

4. מה מוסיף רש"י? לפי רש"י, אדם שעומד ופניו למזרח - מה נמצא בכל צד שלו? (רש"י על פרק לד, פסוק טו)

הרוח	הצד
<u>מזרח</u>	לפניו
<u>מערב</u>	מאחוריו
<u>דרום</u>	מימינו
<u>צפון</u>	משמאלו

5. בני ישראל עומדים ופניהם למזרח. באיזה צד שלהם יהיה הים הגדול - לפנייהם או מאחוריהם? מדוע? מאחוריהם - כי הים הגדול במערב, והמערב נקרא "אחור"

מתח קו

6. מי היה הנשיא שחילק את הארץ בכל מטה? מתח קו (פסוקים כ-כד).

הנשיא	המטה
● קמואל בן-שפטן	● שמעון
● שמואל בן-עמיהוד	● בנימין
● אלידד בן-כסלון	● דן
● בקי בן-גלי	● אפרים

תשובה: שמעון - שמואל בן עמיהוד • בנימין - אלידד בן כסלון • דן - בוקי בן גלי • אפרים - קמואל בן שפטן.

שאלת חשיבה

7. ה' ציווה לקחת נשיא אחד מכל מטה לחלוקת הארץ. מדוע לדעתך חשוב שבחלוקה ישתתף נציג מכל שבט?

תשובה: תשובה אפשרית: כדי שהחלוקה תהיה הוגנת, שכל שבט ירגיש שדואגים לו, ושלא יהיו מריבות וחשדות.

דף עבודה

41

פרק לה – ערי הלויים וערי מקלט

במדבר פרק לה, פסוקים א-לד • רש"י

מחוון למורה - התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(יג) והערים אשר נתנו שש-ערי מקלט תהינה לכם: (יד) את שלש הערים נתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים נתנו בארץ כנען ערי מקלט תהינה: (טו) לבני ישראל ולגר ולתושב בתוכם תהינה שש-הערים האלה למקלט לנוס שמה כל-מכה-נפש בשגגה: (במדבר פרק לה, פסוקים י"ג-ט"ו)

חשבון הערים

1. השלם לפי פסוקים ו-ז ופסוק יז.

השאלה	התשובה
כמה ערי מקלט ניתנו ללויים?	<u>שש</u>
כמה ערים נוספות ניתנו ללויים?	<u>ארבעים ושתיים</u>
כמה ערים קיבלו הלויים בסך הכול?	<u>ארבעים ושמונה</u>
כמה ערי מקלט היו בעבר הירדן, וכמה בארץ כנען?	<u>שלוש ושלוש</u>

רש"י מפרש

רש"י מפרש

ומגרש - רוח מקום חלק חוצ לעיר סביב, להיות לנוי לעיר, ואין רשאים לבנות שם בית ולא לנטע כרם ולא לזרע זריעה
אלף אמה סביב - ואחריו הוא אומר אלפים [אמה]; הא כיצד? אלפים הוא נותן להם סביב, ומהם אלף הפנימיים למגרש, והחיצוניים לשדות וכרמים

2. מה קשה לרש"י? בפסוק ד כתוב "אלף אמה", ובפסוק ה כתוב "אלפים באמה". כיצד מיישב רש"י? (רש"י על פרק לה, פסוק ד)

תשובה: סביב העיר נותנים אלפיים אמה: האלף הפנימיים הם מגרש, והאלף החיצוניים - לשדות ולכרמים.

3. לפי רש"י, מה מותר ומה אסור במגרש? הקף את המשפט הנכון:

א. מותר לבנות בו בתים

ב. הוא שטח פתוח לנוי העיר - אסור לבנות בו, לנטוע או לזרוע

ג. מותר לזרוע בו חיטה

בשגה או בכוונה?

4. קרא את פסוקים כ-כג. כתוב ליד כל מקרה: "בשגה" (בלי כוונה) או "בכוונה".

המקרה	בשגה / בכוונה
הדף את חברו בפתאומיות, בלי שנאה (פסוק כב).	<u>בשגה</u>
פגע בחברו מתוך שנאה (פסוק כ).	<u>בכוונה</u>
אבן נפלה ממנו בלי שראה, והוא לא היה אויב (פסוק כג).	<u>בשגה</u>

איתור בפסוק

5. העתק מפסוק לד: מדוע צריך לשמור על טהרת הארץ?

תשובה: "כִּי אֲנִי ה' שֹׁכֵן בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

6. העתק מפסוק ל: האם מספיק עד אחד במשפט כזה?

תשובה: "וְעַד אֶחָד לֹא יֵעָנֶה בְּנֶפֶשׁ לְמוֹת"

שאלת חשיבה

7. ערי המקלט היו ערים של לויים, שתפקידם ללמד תורה. מדוע לדעתך דווקא שם צריך לגור מי שפגע באדם בלי כוונה?

תשובה: תשובה אפשרית: בין הלויים הוא ילמד תורה, יחשוב על מה שקרה ויתקן את דרכיו; זו עיר של קדושה ושלו.

צייר

צייר עיר של לויים, ולפי רש"י סמן סביבה שתי טבעות: הפנימית - "מגרש" (אלף אמה), החיצונית - "שדות וכרמים" (אלף אמה).

ציור אישי - בודקים שהציור מתאים להוראה ולפסוקים.

דף עבודה

42

פרק לו – בנות צלפחד נישאות

במדבר פרק לו, פסוקים א-יג • רש"י

מחוון למורה – התשובות מסומנות באדום

נקרא בכתוב

(ה) וַיֵּצֵאוּ מֹשֶׁה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל־פִּי ה' לֵאמֹר כֵּן מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים: (ו) זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר־צָוָה ה' לַבָּנוֹת צִלְפָּחַד לֵאמֹר לָטוֹב בְּעֵינֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים אַךְ לְמִשְׁפַּחַת מִטָּה אֲבֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְנָשִׁים: (ז) וְלֹא־תִסָּב נַחֲלָה לַבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּטָּה אֶל־מִטָּה כִּי אִישׁ בְּנַחֲלַת מִטָּה אֲבִיתּוֹ יִדְבֹקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
(במדבר פרק לו, פסוקים ה'-ז')

מי אמר? למי?

1. השלם בטבלה.

הדברים	מי אמר?	למי?
"וְאֵדָנִי צָוָה בַּה' לָתֵת אֶת־נַחֲלַת צִלְפָּחַד אָחִינוּ לַבָּנֹתָיו"	<u>ראשי האבות של בני גלעד</u>	<u>למשה ולנשיאים</u>
"כֵּן מִטָּה בְּנֵי־יוֹסֵף דְּבָרִים"	<u>משה, על פי ה'</u>	<u>לבני ישראל</u>

השלמה

2. השלם בעזרת מחסן המילים (פסוקים א-ד).

מחסן מילים

מִנְשָׁה • הַיּוֹבֵל • תְּגָרַע • גִּלְעָד

ראשי האבות של משפחת בני גלעד משבט מנשה באו אל משה. הם חששו שאם בנות צלפחד יינשאו לבני שבט אחר, הנחלה תגראע מנחלת שבטם, ואפילו בשנת היובל היא לא תחזור.

רש"י מפרש

רש"י מפרש

וְנוֹסֵף עַל נַחֲלַת הַמִּטָּה - שֶׁהָרִי בָּנָה יוֹרְשָׁהּ, וְהָבָן מִתְיַחֵס עַל שֶׁבֶט אָבִיו.
וְכָל בֵּית יִרְשֶׁת נַחֲלָה - שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ לְאִבִּיהָ.

3. מה קשה לרש"י? איך יכולה הנחלה "לעבור" לשבט אחר? סדר את השלבים לפי רש"י – מספר מ-1 עד 3 (רש"י על פרק לו, פסוק ג).

מספר	השלב
<u>3</u>	הבן שייך לשבט של אביו – וכך הנחלה עוברת לשבט האחר.
<u>1</u>	בת שירשה נחלה נישאת לאיש משבט אחר.
<u>2</u>	הבן שלה יורש את הנחלה שלה.

4. לפי רש"י, על איזו בת מדבר פסוק ח – "וְכָל־בֵּת יִרְשֶׁת נַחֲלָה"? על בת שלא היה בן לאביה

איתור בפסוק

5. העתק מפסוק ז את הסיבה שהנחלה צריכה להישאר בשבט.

תשובה: "כִּי אִישׁ בְּנִחֲלַת מֵטָה אֲבֹתָיו יִדְבְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל"

נכון / לא נכון + תיקון

המשפט	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
ה' הסכים עם דברי ראשי בני גלעד.	נכון	–
בנות צלפחד נישאו לבני שבט יהודה.	לא נכון	הן נישאו לבני דודיהן, ממשפחות בני מנשה (פסוקים יא-יב).
הנחלה של בנות צלפחד נשארה במטה מנשה.	נכון	–

שאלת חשיבה

6. ספר במדבר מסתיים בכך שכל שבט שומר על הנחלה שלו בארץ. מדוע לדעתך חשוב היה לבני ישראל שהנחלה תישאר במשפחה ובשבט?

תשובה: תשובה אפשרית: הנחלה קושרת את המשפחה לארץ ולאבותיה; כך כל שבט שומר על חלקו, ואין ריבים בין השבטים.

הידעת?

בפרק לו מסתיים ספר במדבר.

כשמסיימים לקרוא חומש בבית הכנסת, כל הקהל אומר: חֲזַק חֲזַק וְנִתְחַזְק!